

Kohti huippulaatua

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:29

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:29

Kohti huippulaatua

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030

Opetus- ja kulttuuriministeriö

ISBN: 978-952-263-657-7

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2019

Kuvailulehti

Julkaisija	Opetus- ja kulttuuriministeriö	3.9.2019	
Julkaisun nimi	Kohti huippulaatua. Ammatillisen koulutuksen laatustrategia vuoteen 2030		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:29		
Diaarinumero	OKM/10/040/2018	Teema	Koulutus
ISBN PDF	978-952-263-657-7	ISSN PDF	1799-0351
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-657-7		
Sivumäärä	56	Kieli	suomi
Asiasanat	ammatillinen koulutus, laatu, laadunhallinta		
Tiivistelmä	<p>Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 20.6.2018 ammatillisen koulutuksen laatustrategiaryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus ammatillisen koulutuksen laatustrategiaksi ja sitä toteuttaviksi toimenpidesityksiksi. Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) tuli voimaan 1.1.2018 alkaen. Uusi lainsäädäntö edellyttää koulutuksen järjestäjiltä toimivaa laadunhallintajärjestelmää ja laadunhallintaa kaikilla tasoilla. Uudistetun lainsäädännön ja toimintaympäristön muutoksen myötä laadunhallinnan merkitys korostuu, kun koulutuksen järjestäjien toimivaltaa on lisätty koulutustarjonnan suuntaamisessa ja koulutuksen järjestämisessä.</p> <p>Työryhmä ehdottaa raportissaan, että ammatillisen koulutuksen visiota sekä siitä johdettua laadunhallinnan visiota toteutetaan viiden vaikuttavuustavoitteen avulla (laadunhallinta on kokonaisvaltaista, asiakaslähtöisyys on toiminnan lähtökohtana, jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta on kiinteä osa toimintaa, päätöksenteko, ohjaus ja johtaminen perustuvat tietoon sekä toiminnan laadulle ja vaikuttavuudelle asetetaan selkeät tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamista ja tuloksia seurataan systemaattisesti). Strategiset linjaukset muodostavat kokonaisuuden, jolla johdetaan ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Strategiset linjaukset viedään käytäntöön kunakin ajanjaksona keskeisten koulutuspoliittisten linjausten ja toimintaympäristön muutosten pohjalta valittujen kehittämistoimien avulla. Kehittämistoimet on esitetty seuraavalle kolmelle vuodelle (2020–2022) erikseen kunkin ammatillisen koulutuksen toimijan osalta. Laatustrategian toteutumista seurataan ja arvioidaan kolmivuotiskauden päättyessä ja tehdään tarvittavat muutokset strategisiin linjauksiin ja kehittämistoimiin.</p>		
Kustantaja	Opetus- ja kulttuuriministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Undervisnings- och kulturministeriet	3.9.2019
Författare	Kvalitetsstyrningsgruppen för yrkesutbildningen	
Publikationens titel	Mot toppkvalitet. Kvalitetsstrategi för yrkesutbildningen till år 2030	
Publikationsseriens namn och nummer	Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2019:29	
Diarienummer	OKM/10/040/2018	Tema Utbildning
ISBN PDF	978-952-263-657-7	ISSN PDF 1799-0351
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-657-7	
Sidantal	56	Språk finska
Nyckelord	yrkesutbildning, kvalitet, kvalitetsstyrning	
Referat	<p>Den 20 juni 2018 tillsatte undervisnings- och kulturministeriet en kvalitetsstrategigrupp för yrkesutbildningen som hade som uppgift att bereda ett förslag till kvalitetsstrategi för yrkesutbildningen och åtgärdsförslag i anknytning till detta. Lagen om yrkesutbildning (531/2017) trädde i kraft den 1 januari 2018. Den nya lagstiftningen förutsätter att utbildningsanordnarna har ett fungerande kvalitetsstyrningssystem och kvalitetsstyrning på alla nivåer. Den nya lagstiftningen och förändringarna i verksamhetsmiljön framhäver betydelsen av kvalitetsstyrning eftersom utbildningsanordnarnas behörighet har ökat i riktandet av utbildningsutbudet och anordnandet av utbildning.</p> <p>I rapporten föreslår arbetsgruppen att visionen för yrkesutbildningen och visionen för kvalitetsstyrningen som härletts ur den genomförs med fem genomslagsmål (kvalitetsstyrningen är helhetsmässig, verksamheten utgår från kunderna, ständig förbättring mot det utmärkta är en bestående del av verksamheten, beslutsfattandet, styrningen och ledningen grundar sig på kunskap samt tydliga mål uppställs för verksamhetens kvalitet och genomslag och uppnåendet av målen och resultaten uppföljs systematiskt). De strategiska riktlinjerna bildar en helhet med vilken man styr yrkesutbildningens kvalitetsstyrning helhetsmässigt och långsiktigt. De strategiska riktlinjerna genomförs i praktiken med utvecklingsåtgärder som väljs utgående från de utbildningspolitiska riktlinjer och förändringar i verksamhetsmiljön som är centrala vid respektive tidpunkt. Utvecklingsåtgärder har presenterats för följande tre år (2020–2022) separat för varje aktör inom yrkesutbildning. Genomförandet av kvalitetsstrategin uppföljs och utvärderas efter treårsperioden och de ändringar som behövs görs i de strategiska riktlinjerna och utvecklingsåtgärderna.</p>	
Förläggare	Undervisnings- och kulturministeriet	
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi	

Description sheet

Published by	Ministry of Education and Culture	3.9.2019	
Authors	Quality Strategy Group for Vocational Education and Training		
Title of publication	Aiming for excellence. Quality strategy for vocational education and training 2030		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Education and Culture, Finland 2019:29		
Register number	OKM/10/040/2018	Subject	Education
ISBN PDF	978-952-263-657-7	ISSN (PD F)	1799-0351
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-657-7		
Pages	56	Language	Finnish
Keywords	vocational education and training, quality, quality management		
<p>Abstract</p> <p>On 20 June 2018, the Ministry of Education and Culture appointed a quality strategy group to draft a proposal for a quality strategy in vocational education and training and the measures for implementing it. Under the Vocational Education and Training Act (531/2017), which entered into force on 1 January 2018, education providers are required to have an efficient quality management system in place and carry out quality management at all levels of their operations. The amendments to the Act, along with changes to the environment in which the schools work, have underlined the importance of quality management, especially as education providers now have more powers to target and implement their provision.</p> <p>In this report, the working group proposes that the vision for vocational education and training and the subsequent vision for quality management should be implemented with the help of five effectiveness targets which are: implementing comprehensive quality management; taking customer-orientation as the basis for activities; having continuous improvement towards excellence integrated in activities; adopting evidence-based decision-making, guidance and leadership; and setting unambiguous targets for the quality and effectiveness of activities, including systematic monitoring of outcomes and progress towards the targets. Together these strategic intents will provide comprehensive long-term guidance for quality management in vocational education and training. Over each period, the strategic intents are put into practice using development measures chosen on the basis of key educational policy guidelines and changes to the operating conditions. The report sets out the development measures for the next three years (2020–2022) proposed for each vocational education and training provider. The monitoring and the review of the quality management strategy will take place at the end of the three-year period, after which the strategic intents and the measures will be revised as necessary.</p>			
Publisher	Ministry of Education and Culture, Finland		
Distributed by/ publication sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

1 Korkealaatuinen ammatillinen koulutus ja sen laadunhallinta vuonna 2030	13
1.1 Laatustrategian tarkoitus ja rajaukset.....	13
1.2 Laatustrategian sisältö ja keskeiset toimijat.....	14
1.3 Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö.....	16
2 Visio ammatillisesta koulutuksesta vuoteen 2030	18
3 Strategiset linjaukset vuoteen 2030	21
Laadunhallinta on kokonaisvaltaista	21
Asiakaslähtöisyys on toiminnan lähtökohtana.....	26
Jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta on kiinteä osa toimintaa	30
Päätöksenteko, ohjaus ja johtaminen perustuvat tietoon	33
Toiminnan laadulle ja vaikuttavuudelle asetetaan selkeät tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamista ja tuloksia seurataan systemaattisesti.....	36
Liitteet	21
Liite 1. Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö	39
Liite 2. Visio ammatillisesta koulutuksesta vuoteen 2030.....	45
Liite 3. Visio ammatillisen koulutuksen laadunhallinnasta vuoteen 2030.....	50
Liite 4. Ammatillisen koulutuksen laatustrategian käsitteitä	53

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖLLE

Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) tuli voimaan 1.1.2018 alkaen. Uusi lainsäädäntö edellyttää koulutuksen järjestäjiltä toimivaa laadunhallintajärjestelmää ja laadunhallintaa kaikilla tasoilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama laatustrategiatyöryhmä valmisteli vuonna 2011 ehdotuksen ammatillisen koulutuksen laatustrategiaksi ja sitä toteuttaviksi toimenpideesityksiksi (OKM:n työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:9). Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa on kehitetty näiden ehdotusten pohjalta.

Uudistetun lainsäädännön ja toimintaympäristön muutoksen myötä laadunhallinnan merkitys korostuu, kun koulutuksen järjestäjien toimivaltaa on lisätty koulutustarjonnan suunnauksessa ja koulutuksen järjestämisessä. Laadunhallinnan pitkäjänteisen kehittämistyön tueksi on tarpeen päivittää ja uudistaa ammatillisen koulutuksen laatustrategia.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 20.6.2018 ammatillisen koulutuksen laatustrategiaryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus ammatillisen koulutuksen laatustrategiaksi ja sitä toteuttaviksi toimenpide-esityksiksi siten, että ne täyttävät seuraavat vaatimukset:

1. Laatustrategia kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen kansallisen laatujärjestelmän osat: koulutuksen järjestäjän laadunhallinta, kansallinen ammatillisen koulutuksen ohjaus ja koulutuksen ulkopuolinen arviointi.
2. Laatustrategian tulee tukea ammatillisen koulutuksen järjestäjätoiminnan laadun pitkäjänteisessä, jatkuvassa ja kokonaisvaltaisessa kehittämisessä. Sen tulee kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen palvelut ja toteutusmuodot elinikäisen oppimisen periaatteella.
3. Laatustrategian ja sen toimeenpanoa tukevien kehittämis ehdotusten tulee kattaa sekä kansallinen taso että koulutuksen järjestäjätaso.
4. Strategiassa ei tule ottaa kantaa koulutuksen järjestäjän laadunvarmistuksessaan käyttämiin menetelmiin.

5. Laatustrategian toteuttamista tukevien toimenpide-ehdotusten tulee muodostaa kokonaisuus, jonka puitteissa voidaan tukea ja kannustaa eri vaiheissa laatutyötä olevia koulutuksen järjestäjiä laadunhallinnan kehittämistyössä.
6. Laatustrategiaehdotuksen valmistelun yhteydessä tulee valmistella (ehdotukset) ehdotus laatupalkintokilpailun kehittämisestä.

Ammatillisen koulutuksen laatustrategiaryhmän puheenjohtajaksi kutsuttiin ylijohdaja Mika Tammilehto ja jäseniksi nimitettiin johtaja Anni Miettunen Opetushallituksesta (31.1.2019 asti), opetusneuvos Leena Koski Opetushallituksesta, yksikön päällikkö Kirsi Hiltunen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta, rehtori/toimitusjohtaja Ari Maunuksela Ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen johtajat ry:stä, vt. toimitusjohtaja Riikka Reina Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry:stä, rehtori/toimitusjohtaja Mika Palosara yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto ry:stä, kuntayhtymäjohtaja/rehtori Raimo Alarova Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry:stä, varapuheenjohtaja Anu Haapasalo Suomen Oppisopimusosaajat ry:stä, erityisasiantuntija Maarit Kallio-Savela Suomen Kuntaliitosta, Koulutusasioiden päällikkö Veli-Matti Lamppu Suomen Yrittäjistä, erityisasiantuntija Inkeri Toikka Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry:stä, johtava asiantuntija Mirja Hannula Elinkeinoelämän keskusliitto EK:sta, koulutus- ja työvoimapolitiittinen asiantuntija Kirsi Rasinaho Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:stä, koulutuspolitiittinen asiantuntija Riina Nousiainen Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry:stä, asiantuntija Samuli Maxenius Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto SAKKI ry:stä 30.4.2019 saakka, koulutusjohtaja Susanna Aro maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:stä, Elinkeinopoliittinen asiantuntija Riikka Vataja Sivistystyönantajat ry:stä, pääsihteeri Tiina Pyykkönen Urheiluopistojen Yhdistys ry:stä, erityisasiantuntija Miika Sahamies Akava ry:stä, sivistystoimenjohtaja Tiina Hirvonen KT Kuntatyönantajat, arviointineuvos Aila Korpi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta, opetusneuvos Jukka Lehtinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä, neuvotteleva virkamies Markku Virtanen työ- ja elinkeinoministeriöstä ja apulaisrehtori Pekka Nyysönen Suomen konservatorioliitto ry:stä.

Opetushallitusta edusti 1.2.2019 alkaen yksikön päällikkö Kati Lounema, Ammattiosaamisen kehittämissyhistystä 1.9.2018 alkaen johtava asiantuntija Satu Ågren, Suomen Yrittäjistä 1.9.2018 alkaen, digi- ja koulutusnäkökulma Joonas Mikkilä ja 10.12.2018 alkaen koulutusasioiden asiantuntija Marja Vartiainen Sivistystyönantajat ry:tä ja elinkeinopoliittinen asiantuntija Jussi-Pekka Rode 18.3.2019 alkaen. Työryhmän sihteerinä toimivat opetusneuvos Jukka Lehtinen, opetusneuvos Leena Koski ja arviointineuvos Aila Korpi.

Työryhmän toimikausi oli 1.8.2018–30.6.2019. Työryhmä kokoontui 11 kertaa. Työryhmä jättää kunnioittavasti esityksensä ammatillisen koulutuksen laatustrategiaksi opetus- ja kulttuuriministeriölle toimenpiteitä varten.

Helsingissä 30.6.2019

Mika Tammilehto, puheenjohtaja

Kirsi Hiltunen	Leena Koski	Ari Maunuksela	Mika Palosara
Raimo Alarova	Anu Haapasalo	Maarit Kallio-Savela	Inkeri Toikka
Mirja Hannula	Kirsi Rasinaho	Riina Nousiainen	Susanna Aho
Tiina Pyykkönen	Miika Sahamies	Tiina Hirvonen	Aila Korpi
Jukka Lehtinen	Markku Virtanen	Pekka Nyysönen	Kati Lounema
Satu Ågren	Marja Vartiainen	Jussi-Pekka Rode	

1 Korkealaatuinen ammatillinen koulutus ja sen laadunhallinta vuonna 2030

1.1 Laatustrategian tarkoitus ja rajaukset

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia linjaa kokonaisvaltaisesti laadunhallintaa kaikessa ammatillisessa koulutuksessa ja sen eri toteuttamismuodoissa. Laatustrategian keskeisenä tavoitteena on luoda yhdensuuntaiset periaatteet sekä puitteet ammatillisen koulutuksen eri toimijoiden laadunhallinnalle ja sen johtamiselle. Lisäksi tavoitteena on tukea systemaattista ja kokonaisvaltaista laadunhallintaa kaikilla ammatillisen koulutuksen toimijatasoilla, palveluverkostoissa ja kumppanuusyhteistyössä. Laatustrategia turvaa osaltaan ammatillisen koulutuksen tasalaatuisuutta ja kannustaa laadunhallintaan ja sen jatkuvaan parantamiseen kohti huippulaatua.

Laatustrategia on tarkoitettu työvälineeksi ammatillisen koulutuksen järjestäjille ja niiden henkilöstölle, opetushallinnolle¹, Kansallisen koulutuksen arviointikeskukselle (Karvi) sekä muille ammatillisen koulutuksen toimijoille. Laatustrategian linjaukset ohjaavat ja tukevat myös koulutuksen järjestäjien muodostamien palveluverkostojen toimintaa, kumppanuuksia ja muuta yhteistyötä laadunhallinnassa.

Laatustrategia tarkastelee laadunhallintaa laadun ohjauksen, johtamisen, varmistuksen ja kehittämisen näkökulmista. Laatustrategian lähtökohtana on toiminnan jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta vuoteen 2030. Strategisten linjausten tavoitteena on tukea eri vaiheissa olevia toimijoita systemaattisessa, ennakoivassa, asiakaslähtöisessä ja kokonaisvaltaisessa laadunhallinnassa ja sen jatkuvassa parantamisessa yhä nopeammin muuttuvassa toimintaympäristössä. Strategiset linjaukset ovat johtamisen väline eri tasoilla toimiville ja johto on viime kädessä vastuussa niiden viemisestä osaksi käytännön toimintaa.

---

¹ Opetushallinnolla tarkoitetaan tässä julkaisussa opetus- ja kulttuuriministeriötä ja Opetushallitusta.

Laatustrategia kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen kansallisen laatujärjestelmän osat: kansallisen ohjauksen, koulutuksen järjestäjän laadunhallinnan ja koulutuksen ulkopuolisen arvioinnin. Osa laadunhallinnasta on normiperustaista ja osa vapaaehtoisuuteen perustuvia laadunhallinnan menetelmiä. Laatustrategiassa kiinnitetään erityisesti huomiota jatkuvan oppimisen edistämiseen, koulutuksen rajapintoihin, työpaikalla järjestettävän koulutuksen kehittämiseen, työn ja koulutuksen vuorotteluun sekä erilaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvaan oppimiseen.

Laatustrategian laadintaa on ohjannut myös eurooppalainen ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen viitekehys (EQAVET), sen täydennykset (EQAVET+) sekä muut kansalliset ja kansainväliset koulutuspoliittiset linjaukset. Pääministeri Rinteen hallitusohjelman ammatillisen koulutuksen laadun kehittämistä koskevat tavoitteet, kuten opetukseen ja ohjaukseen, työpaikalla tapahtuvaan opiskeluun ja koulutukseen, yksilöllisten opintopolkujen toimivuuteen, opetukseen ja ohjaukseen sekä palveluverkkoon liittyen, on otettu huomioon laatustrategian linjauksissa ja kehittämistoimissa vuosille 2020–2022.

Ammatillisen koulutuksen laatustrategiaa seurataan ja arvioidaan eri sidosryhmien kanssa ja tämän pohjalta päivitetään linjaukset ja asetetaan kehittämistoimet kolmelle seuraavalle vuodelle (2020–2022).

Työryhmän toimeksiantoon liittyvä ehdotus laatupalkintokilpailun kehittämisestä valmistellaan erillisenä toimeksiantona syksyllä 2019.

1.2 Laatustrategian sisältö ja keskeiset toimijat

Työryhmän ehdotus ammatillisen koulutuksen laatustrategiaksi sisältää katsauksen toimintaympäristöön, visiot ammatillisesta koulutuksesta ja ammatillisen koulutuksen laadunhallinnasta, ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan strategiset linjaukset vuoteen 2030 sekä kehittämistoimet vuosille 2020–2022. Laatustrategia sisältää myös siinä käytetyn käsitteistön (liite 4).

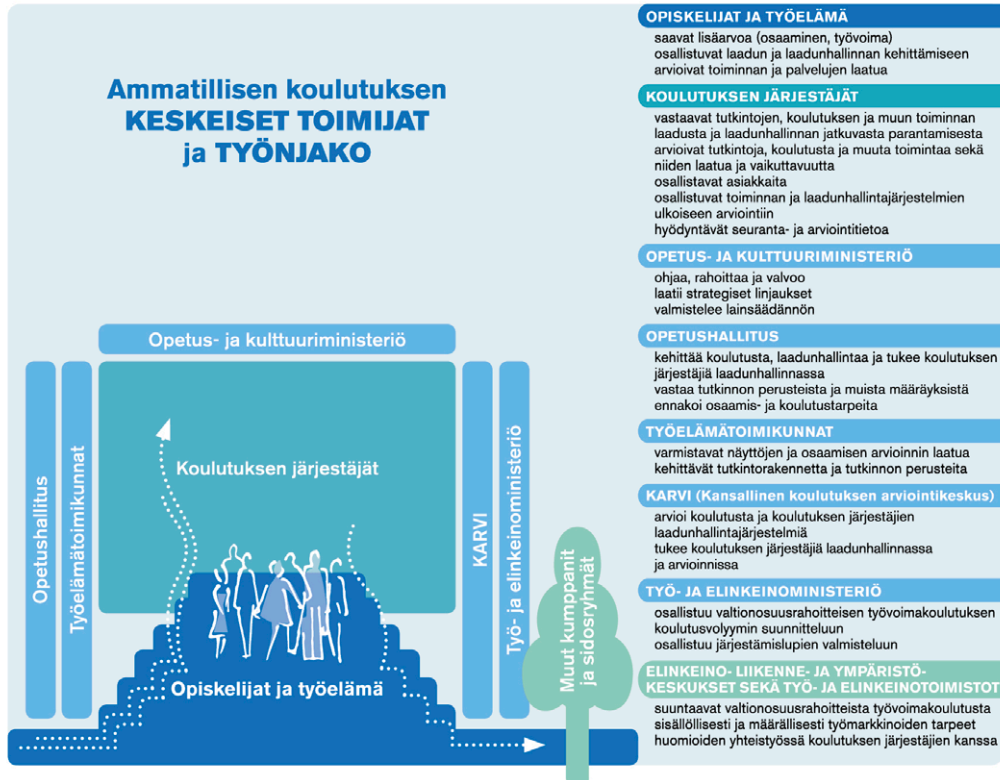
Kuviossa 1 on esitetty tiivistetysti laatustrategian keskeiset elementit ja keskeinen sisältö. Ammatillisen koulutuksen visiota ja siitä johdettua laadunhallinnan visiota toteutetaan viiden vaikuttavuustavoitteen avulla, joita ovat kuvassa esitetyt laadunhallinnan kokonaisvaltaisuus, asiakaslähtöisyys toiminnan lähtökohtana, jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta, tietoon perustuva päätöksenteko, ohjaus ja johtaminen sekä tavoitteet, niiden seuranta ja tulokset.

Kuvio 1. Ammatillisen koulutuksen laatustrategian keskeiset elementit ja sisältö.

Ammatillisen koulutuksen toimijoita ovat tahot, jotka vaikuttavat omalla toiminnallaan ammatillisen koulutuksen laatuun ja laadunhallintaan sekä niiden kehittämiseen ja joiden kanssa tuotetaan yhdessä koulutuspalveluja. Alla olevassa kuvassa on esitetty näiden toimijoiden keskeiset roolit ja tehtävät. Ammatillista koulutusta toteutetaan yhä useammin erilaisissa kumppanuus- ja yhteistyöverkostoissa, joihin kuuluu myös muita kumppaneita ja sidosryhmiä.

Kuvio 2. Ammatillisen koulutuksen keskeiset toimijat ja työnjako.

1.3 Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö

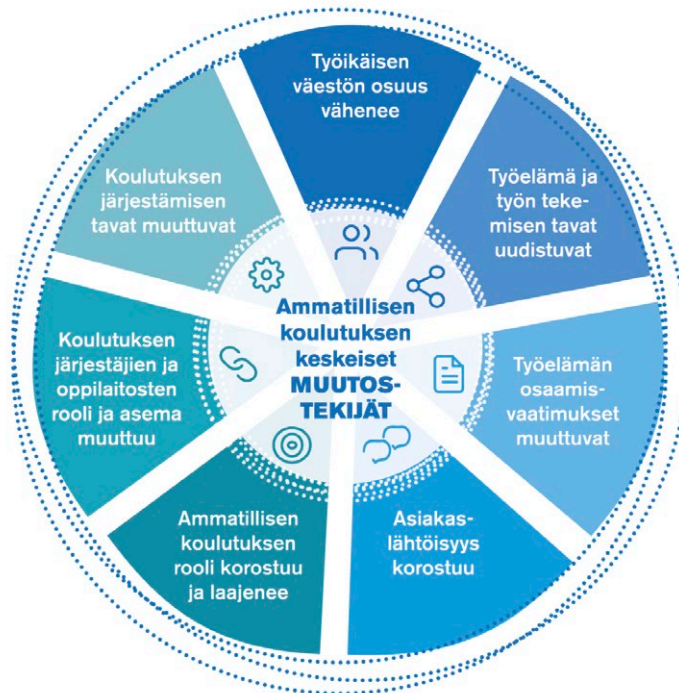
Suomi on tiiviisti kiinni globaalin toimintaympäristön muutoksissa. Tulevaisuuden rakentaminen samanaikaisesti taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille vaatii kokonaisuuksien hahmottamista ja ymmärtämistä. Ilmastomuutos, väestönmuutos, kaupungistuminen ja kiihtyvä teknologinen murros muovaavat yhteiskuntaa ja kansantaloutta.

Globalisaatio, tieteen ja teknologian kehitys ja työn murros edellyttävät uudenlaista osaamista sekä osaamisen jatkuvaa päivittämistä ja uudistamista. Globaalin kilpailun ja teknologisen kehityksen seurauksena työn sisällöt ja osaamisvaatimukset ovat jatkuvassa muutoksessa. Tulevaisuudessa Suomessa tehdään teollisen työn sijasta enenevässä määrin palvelu- ja tietotyötä, ja uudet työpaikat syntyvät yhä useammin pieniin yrityksiin. Myös yhä useammasta palkansaajasta tulee yrittäjä.

Toimintaympäristön ja osaamisvaatimusten muutokset asettavat uudenlaisia vaatimuksia ja odotuksia koko koulutusjärjestelmälle sekä ammatilliselle koulutukselle sen osana.

Koulutusjärjestelmän tulee mahdollistaa jatkuva oppiminen ja opintopolkujen rakentaminen osaamistarpeiden mukaisesti joustavasti koulutustasolta ja koulutusosalta toiselle riippumatta aikaisemmista valinnoista.

Toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset vaikuttavat ammatilliseen koulutukseen, sen laadunhallintaan, koulutuksen järjestämiseen ja siihen, miten ja missä ammatillista osaamista tulevaisuudessa hankitaan. Keskeiset muutostekijät on esitetty kuviossa 3 ja niiden taustat liitteessä 1.

Kuvio 3. Ammatillisen koulutuksen keskeiset muutostekijät

2 Visio ammatillisesta koulutuksesta vuoteen 2030

Ammatillinen koulutus on arvostettua, vaikuttavaa ja uudistumiskykyistä. Se vastaa työelämän ja yksilöiden muuttuviin osaamistarpeisiin joustavasti, vaikuttavasti ja tehokkaasti. Ammatillinen koulutus ottaa huomioon yksilöiden tarpeet, elämäntilanteet ja lähtökohdat ja tarjoaa toimivia ratkaisuja ja mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen sekä sitä kautta vahvistaa osallisuutta ja luo perustaa merkitykselliselle elämälle. Se tukee aktiivisesti työelämän uudistamista ja uusien innovaatioiden nopeaa käyttöönottoa. Koulutusta uudistetaan ennakkoluulottomasti ja pitkäjänteisesti vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja uusia osaamistarpeita.

Ammatillisen koulutusta ja sen visiota vuoteen 2030 on kuvattu kuviossa 4 ja ammatillisen koulutuksen vision taustalla olevia asioita on esitetty tarkemmin liitteessä 2.

Kuvio 4. Ammatillisen koulutuksen visio vuoteen 2030

Visio ammatillisen koulutuksen laadunhallinnasta vuoteen 2030

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on edistyksellistä, tuloksellista ja vaikuttavaa ja vakiintunut osa ammatillisen koulutuksen järjestäjien, palveluverkostojen ja eri toimijoiden toimintaa. Laadunhallinnan menettelytavat varmistavat opiskelijoiden, henkilöstön ja työelämän aktiivisen osallistumisen ja osallisuuden toimintaan ja sen kehittämiseen ja näiden tarpeita vastaavat korkealaatuiset ja vaikuttavat palvelut. Ne luovat myös joustavat puitteet ammatillisen koulutuksen palvelujen jatkuvalla parantamiselle kohti erinomaisuutta ja sille, että ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on kansainvälisesti tunnettua ja arvostettua.

Laadunhallinnalla varmistetaan ja edistetään ammatillisen koulutuksen visiossa asetettujen tavoitteiden saavuttamista yhteistyössä eri tasoilla ja toimintaympäristöissä toimivien kesken. Laadunhallinta on keskeinen johtamisen, ohjauksen ja kehittämisen väline verkostomaisessa koulutuspalvelujen ekosysteemissä, ja sillä on keskeinen rooli kaikki koulutusasteet ja -muodot kattavassa osaamisjärjestelmässä. Ammatillisen koulutuksen eri toimijat ja palveluverkostot asettavat yhdessä sidosryhmiensä kanssa koulutuksen laatua koskevat tavoitteet kansallisten linjausten pohjalta sekä määrittävät laadunhallinnan periaatteet ja kokonaisuuden. Nämä tunnistavat myös kuhunkin tilanteeseen sopivat laadunhallinnan toimintamallit ja menettelytavat, varmistavat niiden mukaisen toiminnan, seurannan ja arvioinnin, ja näin lisäävät toiminnan tehokkuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta nopeasti muuttuvissa, moninaisissa toimintaympäristöissä.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeiset periaatteet on esitetty kuviossa 5 ja laadunhallinnan vision taustalla olevat asiat liitteessä 3.

Kuvio 5. Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeiset periaatteet

3 Strategiset linjaukset vuoteen 2030

Ammatillisen koulutuksen visiota sekä siitä johdettua laadunhallinnan visiota toteutetaan viiden vaikuttavuustavoitteen avulla. Strategiset linjaukset muodostavat kokonaisuuden, jolla johdetaan ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Strategiset linjaukset viedään käytäntöön kunakin ajanjaksona keskeisten koulutuspoliittisten linjausten ja toimintaympäristön muutosten pohjalta valittujen kehittämistoimien avulla. Kehittämistoimet on esitetty seuraavalle **kolmelle** vuodelle (2020–2022) erikseen kunkin ammatillisen koulutuksen toimijan² osalta. Laatustrategian toteutumista seurataan ja arvioidaan kolmivuotiskauden päättyessä ja tehdään tarvittavat muutokset strategisiin linjauksiin ja kehittämistoimiin.

Laadunhallinta on kokonaisvaltaista

Laadunhallinta on kokonaisvaltaista ja systemaattista kaikilla ammatillisen koulutuksen toimijatasoilla, palveluverkostoissa ja kumppanuusyhteistyössä. Laadunhallinta on kiinteä osa jokaisen ammatillisen koulutuksen parissa toimivan työtä.

Linjaukset strategiakaudelle

- Ammatillinen koulutus on osa jatkuvaa oppimista ja osaamista edistävää, eri koulutusasteet ja -muodot sisältävää osaamisjärjestelmää. Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on osa koko koulutusjärjestelmän laadunhallinnan kokonaisuutta ja yhdensuuntaista muiden koulutusjärjestelmän toimijoiden laadunhallinnan kanssa.

---

² Koulutuksen järjestäjät, opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus, työelämätoimikunnat ja Karvi

- Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta muodostaa selkeän, ammatillisen koulutuksen tavoitteiden saavuttamista tukevan kokonaisuuden, jossa eri toimijoilla on oma roolinsa, mutta josta kokonaisvastuu on viime kädessä opetus- ja kulttuuriministeriöllä.
- Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan toimijoilla on käytössä yhdensuuntaiset toimintaperiaatteet ja menettelytavat, jotka edistävät koulutuksen laadulle ja laadunhallinnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista.
- Ammatillisen koulutuksen kumppanuus- ja palveluverkostoissa mukana olevilla toimijoilla on jaettu käsitys siitä, mitä laatu tarkoittaa eri toimijoiden ja asiakkaiden näkökulmasta ja miten laadunhallinnalla parhaiten edistetään ammatillisen koulutuksen laatua. Kukin toimija toteuttaa osaltaan laadunhallintaa, mutta koulutuksen järjestäjällä on viime kädessä vastuu koko palveluketjun laadusta.
- Ammatillisen koulutuksen toimijat tekevät tiivistä yhteistyötä laadunhallinnassa perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sekä muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa tavoitteena yhdensuuntaistaa menettelytapoja ja edistää toinen toisiltaan oppimista ja uudistumista.
- Opetushallinto³, Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi), koulutuksen järjestäjät ja muut ammatillisen koulutuksen toimijat toimivat aktiivisesti eurooppalaisessa yhteistyössä ja vaikuttavat työnjakonsa mukaisesti ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämiseen Euroopan unionissa.
- Opetushallinto ja koulutuksen järjestäjät varmistavat, että koulutusjärjestelmää ohjaavat kansalliset ja kansainväliset määräykset, sitoumukset ja linjaukset otetaan huomioon toiminnassa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriöllä, Opetushallituksella, työelämätoimikunnilla ja Karvilla on selkeä työnjako, jonka mukaisesti ne ohjaavat, kehittävät, toteuttavat ja arvioivat ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa sekä tukevat koulutuksen järjestäjiä laadunhallinnassa.

---

³ Opetushallinnolla tarkoitetaan tässä julkaisussa opetus- ja kulttuuriministeriötä ja Opetushallitusta.

- Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kokonaisuudesta sekä sen strategisesta ohjauksesta ja kehittämisestä sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.
- Opetushallitus vastaa ammatillisen koulutuksen laadunhallinnasta ja laadusta mm. päättämällä tutkinnon ja koulutuksen perusteista, kehittämällä ammatillista koulutusta, seuraamalla ja tuottamalla koulutusta koskevaa tietoa, edistämällä kansainvälistymistä ja toimialaansa kuuluvan toiminnan tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.
- Opetushallitus osallistuu EU:ssa tapahtuvaan ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämiseen ja tukee eurooppalaisen laatuverkoston toimintaa. Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kansallinen koordinaatiopiste⁴ tukee kehitystyön tulosten ja EU-linjausten käytäntöön viemistä kehittämällä yhteistyössä sidosryhmien kanssa laadunhallintaa ja sen välineitä sekä välittämällä tietoa laadunhallinnasta, hyvistä käytännöistä sekä verkostojen toiminnasta kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Työelämätoimikunnat osana kansallista laadunhallinnan kokonaisuutta tukevat lainsäädännössä määriteltyjen tehtäviensä puitteissa koulutuksen järjestäjien laadunhallinnassa ja sen kehittymisessä. Työelämätoimikunnilla on riittävän yhtenäiset periaatteet ja menettelytavat näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseksi ja osallistumiseksi aktiivisesti tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden sekä näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin laadun kehittämiseen osana kansallista laadunhallintaa.
- Karvi tuottaa osana kansallista laadunhallinnan kokonaisuutta arviointitietoa koulutuksen laadun kehittämisen sekä päätöksenteon tarpeisiin ja tukee koulutuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa, joka sisältää mm. arviointiosaamisen, arvioinnin lähestymistapojen, mallien ja menetelmien sekä kriteereiden ja mittareiden kehittämisen. Karvi toteuttaa oppimistulosten arviointeja, teema- ja järjestelmäarviointeja sekä laadunhallintajärjestelmien ulkoisia arviointeja.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimivat ja yhtenäiset laadunhallinnan menettelyt ja ammatillisen koulutuksen kaikki toiminnot

---

4 Koordinaatiopisteellä tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen (2009/C155/01) sisältävää kansallista ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen yhteyspistettä.

kattava laadunhallintajärjestelmä. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen, oppimisympäristöjen, oppimiskaisujen, työelämässä oppimisen palveluprosessin ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta sekä laadunhallinnan johtamisesta.

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjä varmistaa, että laadunhallinta on taroituksenmukaisella tavalla yhdensuuntaista omistajayhteisön tai -yhteisöjen laadunhallintaan liittyvien tavoitteiden ja linjausten kanssa. Omistajaohjaus sisältää myös laadunhallinnan ohjauksen.

Kehittämistoimet vuosina 2020–2022

Koulutuksen järjestäjät

- Koulutuksen järjestäjien johto varmistaa, että koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmä on uuden lainsäädännön linjausten mukainen ja, että laadunhallinta kattaa koko ammatillisen koulutuksen toiminnan.
- Koulutuksen järjestäjien johto tukee ja edistää laatukulttuurin kehittymistä organisaatiossa mm. lisäämällä osallisuutta ja osallistumista organisaation laadunhallintaan.
- Koulutuksen järjestäjät varmistavat laadunhallinnan yhteisten linjausten toteutumisen kumppanuusyhteistyössä ja palveluverkostoissa sekä kehittävät ja ottavat käyttöön menettelytavat kumppanuus- ja verkostoyhteistyössä, mm. työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja sen palveluprosessissa sekä ohjauksessa, tapahtuvaan laadunhallintaan.
- Koulutuksen järjestäjät lisäävät yhteistyötä laadunhallinnassa perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen sekä muiden hallinnonalojen toimijoiden kanssa.
- Koulutuksen järjestäjät varmistavat, että opetushenkilöstöllä ja muulla henkilöstöllä, johdolla ja työpaikkaohjaajilla on riittävä ja ajantasainen laadunhallinnan osaaminen.
- Koulutuksen järjestäjät varmistavat, että osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma on kiinteä osa koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmää.
- Koulutuksen järjestäjät laativat toteuttamissuunnitelmat kaikista järjestämistään tutkinnoista 1.6.2020 mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus kehittävät ja ottavat käyttöön systemaattiset menettelytavat seurata ja arvioida ammatillisen koulutuksen toimintaedellytysten riittävyttä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö kehittää ammatillisen koulutuksen toiminnallisten ja taloudellisten järjestämisedellytysten arviointia sekä lisää säännöllistä vuoropuhelua koulutuksen järjestäjien ja keskeisten sidosryhmien kanssa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö kehittää edelleen toiminnanohjauksen tietojärjestelmää (Oiva-palvelu) sekä tiedon käyttöä siten, että ne tukevat järjestämisedellytysten arviointia ja siihen liittyvää päätöksentekoa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus kehittävät ja ottavat käyttöön kansallisen palautejärjestelmän (opiskelijapalaute ja työelämäpalaute) ja jalostavat sen tuottamaa tietoa koulutuksen järjestäjien tarpeisiin.
- Opetushallitus kehittää kansallisen koordinaatiopisteen⁵ toimintaa vastamaan EU- tason suosituksia, tavoitteita ja tehtäviä ja niihin liittyviä muutoksia, tiivistämällä yhteistyötä muiden koordinaatiopisteiden kanssa ja osallistumalla EU-tason kehittämiseen.
- Opetushallitus edistää kehittämisrahoituksella laadunhallinnan vaikuttavuutta ja laadunhallinnan muodostumista kiinteäksi osaksi jokaisen ammatillisen koulutuksen parissa toimivan työtä sekä sitä, että koulutuksen järjestäjät tekevät tiivistä yhteistyötä laadunhallinnassa ja sen kehittämisessä.

Työelämätoimikunnat

- Työelämätoimikunnat linjaavat yhteistyössä opetushallinnon kanssa periaatteet ja kehittävät yhtenäiset menettelytavat, joilla ne tuottavat vuosittain tilannekuvan näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin laadusta ja toimittavat sen sekä lausunnot osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista opetus- ja kulttuuriministeriölle.
- Työelämätoimikunnat seuraavat yhdessä opetushallinnon toimijoiden kanssa yhteisesti sovittujen periaatteiden ja menettelytapojen toteutumista eri työelämätoimikuntien työssä.

⁵ Koordinaatiopisteellä tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen (2009/C155/01) sisältävää kansallista ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen yhteyspistettä.

- Työelämätoimikunnat seuraavat kansallisen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistukseen ja tutkintorakenteen, ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden sekä näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin laadun kehittämiseen osallistuvien toimijoiden ja työelämätoimikuntien työnjaon ja yhteistyön toimivuutta yhdessä opetushallinnon toimijoiden kanssa.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

- Karvi tukee ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden kehittämisessä toteuttamalla ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien ulkoisen arvioinnin uudistetun arviointimallin pohjalta vuosina 2021–2022.
- Karvi laatii ehdotuksen opetus- ja kulttuuriministeriölle siitä, miten ja millä aikasyklillä ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kansalliset arvioinnit toteutetaan strategiakaudella.
- Karvi tukee koulutuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskeissa asioissa (mm. arviointitiedon hyödyntäminen, arviointiosaamisen kehittäminen, arviointimenetelmien soveltaminen).
- Karvi osallistuu EQAVET-verkoston toimintaan arvioinnin asiantuntijaorganisaationa.

Asiakaslähtöisyys on toiminnan lähtökohtana

Laatua ja laadunhallintaa kehitetään eri asiakasryhmien tarpeiden ja odotusten pohjalta ja asiakkailta on aktiivinen rooli niiden kehittämisessä. Laadunhallinta tuottaa lisäarvoa asiakkaille ammatillisen koulutuksen kaikilla tasoilla, kumppanuusyhteistyössä ja verkostoissa.

Linjaukset strategiakaudelle

- Asiakkuuksien hallinta on kokonaisvaltaista, koordinoitua ja tavoitteellista.
- Asiakkaiden tarpeet ohjaavat sitä, minkä toimijoiden, kumppanuuksien, palveluverkoston ja toimijoiden kanssa tuotetaan parhaiten lisäarvoa asiakkaille (esim. palvelut) ja edistetään ammatillisen koulutuksen laatua ja laadunhallintaa.
- Ammatillisen koulutuksen toimijoiden⁶ laatukulttuuri tukee asiakaslähtöistä toimintaa, palvelukulttuuria ja edistää hyvinvointia. Laatu- ja kulttuurissa korostuu yhdessä tekeminen.
- Opiskelijat, henkilöstö, työelämä ja keskeiset sidosryhmät osallistuvat järjestelmällisesti ja aktiivisesti ammatillisen koulutuksen ja sen palvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen.
- Ammatillisen koulutuksen eri toimijoilla ja palveluverkostoilla on joustavat laadunhallinnan menettelyt ja selkeät periaatteet, joilla varmistetaan toiminnan ja palvelujen suuntaaminen ennakoivasti eri asiakas- ja sidosryhmien tarpeiden ja odotusten sekä toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten pohjalta.
- Ammatillisen koulutuksen toimijat hyödyntävät systemaattisesti ja jatkuvasti asiakkailta saamaansa palautetta ja muuta asiakastietoa palvelujensa ja toimintansa kehittämisessä ja johtamisessa.
- Ammatillisen koulutuksen toimijat viestivät laatua ja laadunhallintaa koskevista tavoitteista ja linjauksista tarkoituksenmukaisesti ja kohden- netusti henkilöstölle, asiakkaille ja muille sidosryhmille.
- Koulutuksen järjestäjät ottavat työelämän käyttämät laadunhallinta- ja johtamisjärjestelmät huomioon laadunhallintajärjestelmiensä kehittä- misessä ja varmistavat järjestelmiensä yhdensuuntaisuuden työelämän laadunhallinta- ja johtamisjärjestelmien kanssa.

---

⁶ Toimijat ovat tahoja, jotka vaikuttavat toiminnallaan ammatillisen koulutukseen ja sen kehittämiseen tai joiden kanssa voidaan tuottaa yhdessä koulutuspalveluja.

Kehittämistoimet vuosina 2020–2022

Koulutuksen järjestäjät

- Koulutuksen järjestäjät vahvistavat pedagogista johtamista ja yhdessä tekemisen toimintakulttuuria asiakaslähtöisten menettelytapojen käyttöön ottamiseksi sekä kehittävät opetus- ja muun henkilöstön laadunhallinnan osaamista.
- Koulutuksen järjestäjät tiivistävät yhteistyötä laadunhallinnassa ja sen kehittämisessä kumppaneiden, palveluverkostojen ja muiden toimijoiden kanssa varmistaakseen toiminnan ja palvelujen laatua koulutusjärjestelmän nivelvaiheissa ja muilla rajapinnoilla.
- Koulutuksen järjestäjät ottavat käyttöön menettelytavat, joilla varmistetaan koulutus- ja palvelutarjonnan suunnittelun ennakoivuus ja kysyntälähtöisyys työelämän ja opiskelijan näkökulmasta.
- Koulutuksen järjestäjät kehittävät ja ottavat käyttöön yhteisiä menettelytapoja tukeakseen yksilöiden osaamisen uudistamista työuran eri vaiheissa sekä tarjotakseen joustavasti opiskelijoiden tarpeisiin, edellytyksiin ja elämäntilanteisiin sopivia tapoja osaamisen kehittämiseen.
- Koulutuksen järjestäjät ottavat käyttöön menettelytavat, jotka varmistavat sen, että opiskelijat saavat tutkinnon perusteiden mukaisen ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi tarpeellista koulutusta, opetusta, ohjausta ja tukipalveluja eri oppimisympäristöissä tarpeidensa ja edellytystensä mukaisesti.
- Koulutuksen järjestäjät ottavat käyttöön menettelytavat, jotka varmistavat sen, että asiakkailta saatua palautetta ja muuta asiakastietoa hyödynnetään systemaattisesti toiminnan ja palvelujen laadun parantamisessa.
- Koulutuksen järjestäjät ottavat käyttöön menettelytavat, joilla ne seuraavat ja arvioivat suhteessa asettamiinsa tavoitteisiin uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä ammatinharjoittajiksi ryhtymistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus tukevat kehittämisohjelmilla asiakaslähtöisten toimintatapojen käyttöönottoa ja niiden edellyttämää opetus- ja muun henkilöstön toimintatapojen ja työn kehittymistä sekä osaamisen vahvistamista ja pedagogisen johtamisen kehittämistä yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa.
- Opetushallitus tukee koulutuksen järjestäjiä kehittämällä yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa ennakoivasti palveluketjujen, kumppanuuksien ja palveluverkostojen laadunhallintaa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus kehittävät yksilöllisiin, joustaviin opintopolkuihin liittyvää laadunhallintaa ja niiden seurantaan vuoden 2019 aikana toteutettavan selvityksen tulosten ja muun seurantatiedon pohjalta sekä levittävät näihin liittyviä hyviä käytäntöjä ja toimintamalleja.
- Opetushallitus välittää aktiivisesti tietoa eri asiakas- ja sidosryhmille kansallisesta ja kansainvälisestä laadunhallinnan kehittämisestä monikanavaisesti esim. verkkosivuilla, järjestämällä yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa kansallisen laatuverkoston kokoontumisia ja tukemalla laadunhallinnan verkostomaista kehittämistä sekä osallistamalla aktiivisesti EU:ssa laadunhallinnan kehittämiseen.
- Opetushallitus kohdentaa valtionavustusta hankeverkostoille kehittyneiden palveluketjujen, kumppanuuksien ja palveluverkostojen laadunhallinnan menetelmien ja työvälineiden käytön kehittämiseen.
- Opetushallitus kerää ja käyttää asiakkailta saatua palautetta oman toimintansa ja palvelujensa kehittämisessä.

Työelämätoimikunnat

- Työelämätoimikunnat varmistavat, että ne ottavat huomioon asiakasnäkökulman näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistuksessa ja sen kehittämisessä.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

- Karvi huolehtii, että koulutuksen järjestäjät, opiskelijat, työelämän edustajat ja muut toimijat voivat osallistua aktiivisesti arviointisuunnitelman (2020–2023) mukaisten arviointien suunnitteluun ja toteuttamiseen.
- Karvi uudistaa ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinajärjestelmien arviointimallia ja kriteeristöä ja oppimistulosten arviointijärjestelmää yhteistyössä ammatillisen koulutuksen toimijoiden kanssa.
- Karvi toteuttaa uudistetun arviointimallin ja -kriteeristön mukaisen arvioinnin yhteistyössä laadunhallintajärjestelmien arvioinnin ja uudistetun oppimistulosten arviointijärjestelmän mukaisen arvioinnin yhteistyössä ammatillisen koulutuksen toimijoiden kanssa ja viestii arviointien tuloksista asiakaslähtöisesti.
- Karvi hyödyntää asiakkailta saatua palautetta arviointiprosessien ja arviointien kehittämisessä.

Jatkuva parantaminen kohti erinomaisuutta on kiinteä osa toimintaa

Ammatillisen koulutuksen toimijat uudistavat systemaattisesti ja ennakoivasti toimintaansa vastatakseen toimintaympäristön muuttuviin vaatimuksiin. Toimijoilla ja koko osaamisjärjestelmällä on kyky tunnistaa muutostarpeita sekä uudistaa ja kehittää niiden pohjalta laadunhallintaa. Laadun parantaminen ja kehittäminen perustuvat jatkuvaan oppimiseen ja toiminnan kehittämiseen kohti erinomaisuutta.

Linjaukset strategiakaudelle

- Ammatillisen koulutuksen toimijoiden laadunhallinta kattaa EQAVET-laatuympeyrän eri vaiheet ja luo puitteet uudistumiskyvylle sekä jatkuvalla parantamisella kohti erinomaisuutta.
- Ammatillisen koulutuksen toimijoiden johtaminen tukee tavoitteellista, tulevaisuuteen suuntautunutta ja vastuullista laadunhallintaa.
- Ammatillisen koulutuksen toimijat arvioivat säännöllisesti prosessejaan ja menettelytapojaan ja tekevät niihin tarvittavia muutoksia asiakkaiden muuttuneiden tarpeiden, seuranta-, arviointi- ja tulostiedon ja/tai toimintaympäristön muutosten pohjalta.

- Ammatillisen koulutuksen toimijoilla on käytössä järjestelmällisiä menettelytapoja laadunhallinnan hyvien käytäntöjen tunnistamiseksi ja hyödyntämiseksi ja toinen toisilta oppimiseksi ja innovatiivisuuden ja uudistumiskyvyn edistämiseksi kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Opetushallinto kehittää yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa kumppanuusyhteistyön ja palveluverkoston laadunhallintaa.
- Opetushallinnon ammatillisen koulutuksen ohjauksen välineet, toimintaperiaatteet sekä tietoperusta ovat läpinäkyviä ja tukevat koulutuksen laadun jatkuvaa parantamista kohti erinomaisuutta.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja koulutuksen järjestäjät hyödyntävät ammatillisesta koulutuksesta saatavaa tietoa ja ennakoitietoa koulutuksen kehittämisessä ja sen laadun parantamisessa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, Opetushallitus ja Karvi tukevat systemaattisesti ja pitkäjänteisesti eri vaiheissa olevien koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan uudistamista, kehittämistä ja parantamista.
- Koulutuksen järjestäjät arvioivat systemaattisesti järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjät osallistuvat säännöllisesti ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin.

Kehittämistoimet vuosina 2020–2022

Koulutuksen järjestäjät

- Koulutuksen järjestäjät varmistavat, että koulutusorganisaatioissa ja kumppanuus- ja palveluverkostoissa on muodostettu yhteinen ymmärrys laadusta ja laadunhallinnasta sekä jatkuvan parantamisen menettelytavoista.
- Koulutuksen järjestäjät kehittävät ja parantavat laadunhallintaansa yhdessä muiden toimijoiden kanssa esim. osallistumalla laadunhallinnan kehittämistä tukevaan verkostoon tai verkostoihin.
- Koulutuksen järjestäjät varmistavat laadunhallintajärjestelmiään edelleen kehitettäessä, että ne kattavat tasapainoisesti EQAVET-laatuympyrän vaiheet, mahdollistavat nopean reagoinnin, ennakoinnin ja tulevaisuuteen suuntautumisen sekä edistävät tavoitteellisesti jatkuvaa parantamista.

- Koulutuksen järjestäjillä on tarkoituksenmukaiset menettelytavat muutostilanteissa johtamiseen.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjät kehittävät ja ottavat käyttöön yhdessä sidosryhmiensä kanssa menettelytapoja, joilla edistetään ennakoivaa ja ennaltaehkäisevää toimintaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

- Opetushallinto kannustaa laadun jatkuvaan parantamiseen kehittämällä laadunhallinnan eri vaiheissa oleville erilaisia tukimuotoja ja kannustustapoja (esim. laatupalkinto).
- Opetushallinto kohdentaa valtionavustusta hankeverkostoille ja niiden väliseen yhteistyöhön palveluketjujen, kumppanuuksien ja palveluverkostojen laadunhallinnan menetelmien ja työvälineiden kehittämiseksi ja niiden käytön tukemiseksi.
- Opetushallinto kehittää ja ottaa käyttöön yhdessä sidosryhmiensä kanssa menettelytapoja, joilla edistetään ennakoivaa ja laatu-poikkeamia ennaltaehkäisevää toimintaa.
- Opetushallinto varmistaa tutkintojärjestelmän toimivuutta, joustavuutta ja työelämävastaavuutta muun muassa kehittämällä tutkintojärjestelmää sekä koulutuksen ja tutkinnon perusteiden laadintaa, toimeenpanon tukea ja seurantaa.
- Opetushallitus kehittää yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kanssa laadunhallinnan tueksi työvälineitä ja tukimuotoja kumppanuuksien ja palveluverkostojen laadunhallintaan ja ennakoivaan ja ennaltaehkäisevään toimintaan laatupoikkeamien ja nopean reagoinnin varmistamiseen. Kokonaisuus sisältää myös hyvien käytäntöjen tunnistamisen ja niiden levittämisen.
- Opetushallitus toteuttaa Euroopan komission ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kansallisille koordinaatiopisteille kohdennetussa erillishaussa hyväksytyn projektin (2019–2021) ja siihen liittyvät aktiviteetit yhdessä keskeisten sidosryhmien ja muiden kansallisten laadunhallinnan koordinaatiopisteiden kanssa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus tiivistävät yhteistyötä yhteisiin eurooppalaisiin välineisiin liittyvässä laadunvarmistuksessa ja laadun parantamisessa sovittujen linjausten pohjalta.

Työelämätoimikunnat

- Työelämätoimikunnat kehittävät edelleen toimintaperiaatteitaan ja menettelytapojaan joustavuuden ja tuloksellisuuden edistämiseksi ja vakiinnuttamiseksi.
- Työelämätoimikunnilla on menettelytavat seurata ja arvioida omaa toimintaansa ja sen vaikuttavuutta yhteistyössä opetushallinnon kanssa.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

- Karvi tuottaa arviointitietoa ammatillisen koulutuksen toimijoille päätöksenteon ja laadun jatkuvan parantamisen tueksi.
- Karvi tuottaa tietoa hyvistä käytännöistä osana kansallisia arviointeja ja tukee niiden levittämistä.
- Karvi tukee koulutuksen järjestäjiä arviointitiedon hyödyntämisessä, arviointiosaamisen kehittämisessä ja arviointimenetelmien soveltamisessa tuottamalla tähän liittyviä palveluja.
- Karvi tekee selvityksen siitä, otetaanko ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arvioinnissa käyttöön laatuleima, jolla kannustettaisiin koulutuksen järjestäjiä laadun jatkuvaan parantamiseen.

Päätöksenteko, ohjaus ja johtaminen perustuvat tietoon

Ammatillisen koulutuksen ohjaus, johtaminen ja päätöksenteko perustuvat kaikilla tasoilla tarkoituksenmukaiseen, luotettavaan ja monipuoliseen ennakointi-, arviointi-, seuranta-, talous- sekä tulostietoon sekä muuhun tietoperustaan. Ammatillisen koulutuksen toimijat tuottavat, analysoivat, jalostavat ja käyttävät järjestelmällisesti tietoa päätöksenteossa ja toiminnan uudistamisessa.

Linjaukset strategiakaudelle

- Ammatillisen koulutuksen toimijat ovat määritelleet periaatteet ja menettelytavat, joilla ne varmistavat, että päätöksenteko ja kehittäminen perustuvat tarkoituksenmukaiseen ja ajantasaiseen tietoon.

- Ammatillisen koulutuksen toimijat käyttävät monipuolisesti ja tehokkaasti seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostietoa ja muuta tietoa koulutuksen laadun ja laadunhallinnan varmistamisessa ja kehittämisessä eri toimijatasoilla.
- Opetushallinto varmistaa että ammatilliseen koulutuksen ohjauksen, seurannan, johtamisen ja päätöksenteon tukena on yhtenäinen, kattava, käyttäjien tarpeita vastaava ja vuorovaikutteisuutta tukeva tietoarkkitehtuuri ja kehittää sitä yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja muiden sidosryhmien kanssa. Opetushallinto varmistaa tietojärjestelmien ja -varantojen yhteentoimivuuden sekä turvallisuuden.
- Opetushallinto huolehtii, että laadunhallinnan kannalta keskeiset tietovarannot ovat ammatillisen koulutuksen toimijoiden käytettävissä ja parantaa kansallisten tietovarantojen ja raportointivälineiden käytettävyyttä laadunhallinnan tukena.
- Karvi tuottaa riippumatonta arviointitietoa koulutuspoliittisen päätöksenteon tueksi ja koulutuksen laadun ja laadunhallinnan kehittämiseen.
- Koulutuksen järjestäjillä on toiminnan johtamisen ja ohjauksen tukena kattava mittaristo, joka on linjassa kansallisten mittareiden kanssa.
- Koulutuksen järjestäjillä on menettelytavat, joilla varmistetaan seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostiedon ja muun tiedon käyttö kehittämistoimista päätettäessä. Opetushenkilöstö ja muu henkilöstö, opiskelijat ja muut keskeiset toimijat osallistuvat sovitulla menettelytavalla kehittämistoimista päättämiseen.

Kehittämistoimet vuosina 2020–2022

Koulutuksen järjestäjät

- Koulutuksen järjestäjät varmistavat, että niiden tuottama ja sekä käytettävissä oleva muu tieto muodostavat toimivan kokonaisuuden, joka palvelee sekä oman toiminnan ja päätöksenteon tarpeita että kansallisia ja muita tarpeita.

- Koulutuksen järjestäjät kehittävät yhteistyössä sähköisiä tietojärjestelmiään ja tietovarantojaan siten, että niiden avulla saadaan toiminnan ohjaamisen, johtamisen ja kehittämisen edellyttämää seuranta- ja vertailutietoa. Tietojärjestelmät ja tiedonhallinnan menettelytavat noudattavat tietosuoja- ja tietoturvalainsäädäntöä ja tietoa käytetään eettisesti kestäväällä tavalla.
- Koulutuksen järjestäjät tehostavat ja parantavat olemassa olevan laadullisen ja määrällisen ennakoititiedon käyttöä päätöksenteossa.
- Koulutuksen järjestäjät tekevät tarvittaessa seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostiedon ja muun tiedon pohjalta päätöksen kehittämistoimista yhdessä opetushenkilöstön ja muun henkilöstön, opiskelijoiden ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa sovitulla menettelytavalla.
- Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on kattava riskienhallinta- ja palautejärjestelmä, joka palvelee päätöksentekoa ja toiminnan kehittämistä eri toimijatasoilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus kehittävät sähköisiä tietojärjestelmiään ja -varantojaan siten, että niiden avulla saadaan toiminnan ohjaamisen, johtamisen ja kehittämisen edellyttämää seuranta- ja vertailutietoa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus varmistavat tietojärjestelmien ja -varantojen yhteen toimivuuden valmistelemalla tarvittavaa kokonaisarkkitehturia.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus parantavat käytettävissä olevan laadullisen ja määrällisen ennakoititiedon ja muun tietoperustan käytettävyyttä opetushallinnon päätöksenteossa sekä tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämisessä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu ja vaikuttaa eurooppalaiseen tietotuotantoon liittyvään laadunvarmistukseen ja laadun parantamiseen.
- Opetushallitus tuottaa ja jalostaa ennakoititietoa koulutuksen järjestäjien käyttöön.
- Opetushallitus ylläpitää kansallisia palautejärjestelmiä ja kehittää niitä edelleen asiakaspalautteen pohjalta yhdessä koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa sekä varmistaa, että kansallinen palautejärjestelmä on kattava ja tuottaa tietoa eri käyttäjien tarpeisiin.
- Opetushallitus kehittää osana koordinaatiopisteen projektia valmistuneiden sijoittumisen laadullisen ja määrällisen seurantatiedon hyödyntämistä kansallisella ja koulutuksen järjestäjien tasolla laadun ja laadunhallinnan jatkuvassa parantamisessa.

- Opetushallitus kehittää tulosten ja muun tiedon pohjalta menettelytapoja oman toiminnan ja prosessien vaikuttavuuden edistämiseksi.
- Opetushallitus määrittää yhdessä työelämätoimikuntien kanssa sen työn edellyttämät tietotarpeet ja varmistaa niiden mukaisen ajantasaisen tiedon saatavuuden ja tehokkaan hyödyntämisen.

Työelämätoimikunnat

- Työelämätoimikunnat kehittävät osaamisen järjestämisen ja näyttöjen laadunvarmistuksen tietopohjaa.
- Työelämätoimikunnat hyödyntävät kansallisista tietovarannoista (esim. Koski, eHOKS, Vipunen, AMIS-palautte) saatavaa tietoa toiminnassaan.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

- Karvi tuottaa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän arviointisuunnitelman mukaisesti arviointitietoa opetushallinnolle, koulutuksen järjestäjille, työelämätoimikunnille ja muille sidosryhmille päätöksenteon sekä laadun ja laadunhallinnan kehittämisen tueksi.
- Karvi osallistaa koulutuksen järjestäjät ja muut arvioinnin hyödynsajat arviointien suunnitteluun ja toteuttamiseen sen varmistamiseksi, että arviointien tuottama tieto on tarkoituksenmukaista ja sitä voidaan hyödyntää laadun ja laadunhallinnan kehittämisessä.
- Karvi hyödyntää kansallisista tietovarannoista (esim. Koski, eHOKS, Vipunen, AMIS-palautte) saatavaa tietoa osana kansallisia arviointeja.

Toiminnan laadulle ja vaikuttavuudelle asetetaan selkeät tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamista ja tuloksia seurataan systemaattisesti

Yksilöiden, työelämän ja yhteiskunnan tarpeita vastaavan osaamisen tuottaminen, työelämän kehittäminen sekä yksilöiden hyvinvoinnin ja valmiuksien vahvistaminen ovat ammatillisen koulutuksen keskeisiä tehtäviä. Ammatillisen koulutuksen toimijat asettavat selkeät tavoitteet koulutukselle sekä sen laadulle ja vaikuttavuudelle. Tuloksia seurataan ja arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Tulokset ovat lähtökohtana uusien tavoitteiden asettamiselle ja toiminnan parantamiselle.

Linjaukset strategiakaudelle

- Ammatillisen koulutuksen toimijat asettavat tavoitteet koulutukselle sekä sen laadulle ja vaikuttavuudelle, varmistavat niiden toteutumisen ja kehittävät toimintaa tavoitteiden pohjalta kohti erinomaisuutta.
- Ammatillisen koulutuksen toimijat hyödyntävät systemaattisesti niin kansallista kuin omaa organisaatiotaan koskevaa seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostietoa ja muuta tietoa ammatillista koulutusta koskevien tavoitteiden ja strategisten linjausten valmistelussa.
- Ammatillisen koulutuksen toimijat julkistavat keskeiset koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta koskevat tulokset ja varmistavat, että tulokset ovat sidosryhmien saatavilla (esim. www-sivuilla) ottaen huomioon tietosuojalainsäädännön vaatimukset.

Kehittämistoimet vuosina 2020–2022

Koulutuksen järjestäjät

- Koulutuksen järjestäjät hyödyntävät seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostietoa sekä muuta tietoa asettaessaan tavoitteet toimintansa tuloksellisuudelle ja vaikuttavuudelle sekä varmistavat niiden toteutumisen osana laadunhallintajärjestelmäänsä.
- Koulutuksen järjestäjät asettavat laatua koskevat tavoitteet (esim. asiakastyytyväisyys, osaaminen) osana laadunhallintajärjestelmiänsä.
- Koulutuksen järjestäjät viestivät tavoitteista henkilöstölle, asiakkaille ja keskeisille sidosryhmille ja varmistavat niiden toteutumisen osana laadunhallintajärjestelmäänsä.
- Koulutuksen järjestäjät julkistavat keskeiset koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta kuvaavat tulokset esim. verkkosivuillaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

- Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostiedon, muun tiedon ja työelämätoimikunnilta saamiensa vuosittaisten raporttien pohjalta koulutuspoliittisia linjauksia ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö tekee vuosien 2021–2022 laadunhallintajärjestelmien arvioinnin pohjalta strategisia linjauksia ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämiseksi.
- Opetushallitus kehittää vuosien 2021-2022 laadunhallintajärjestelmien arvioinnin tulosten pohjalta ammatillisen koulutuksen laadunhallintaa ja tukee koulutuksen järjestäjiä laadunhallinnan edelleen kehittämisessä.
- Opetushallitus hyödyntää järjestelmällisesti seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostietoa ja muuta tietoa uudistaessaan ja päivittäessään tutkinnon perusteita yhteistyössä työelämän ja muiden sidosryhmien kanssa ja linjatessaan muuta kehittämistoimintaa.

Työelämätoimikunnat

- Työelämätoimikunnat hyödyntävät kansallista seuranta-, ennakointi-, arviointi- ja tulostietoa sekä muuta tietoa asettaessaan tavoitteet toiminnalleen, varmistaessaan näyttöjen järjestämisen ja osaamisen arvioinnin laatua ja kehittäessään toimintaansa.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

- Karvi määrittelee osana arviointia ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien lainsäädännössä asetettujen tavoitteiden ja laatustrategia linjausten pohjalta arviointikriteerit toimivalle laadunhallintajärjestelmälle.
- Karvi tuottaa tietoa ammatillisen koulutuksen laadusta oppimistulosten arvioinneilla, teema- ja järjestelmäarvioinneilla sekä laadunhallintajärjestelmien arvioinneilla.
- Karvi tuottaa tietoa osaamisesta suhteessa sille tutkinnon perusteissa asetettuihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin.
- Karvi kehittää menettelytapoja arviointitulosten saatavuuden ja hyödynnettävyyden sekä arviointien vaikuttavuuden parantamiseksi.

Liite 1. Ammatillisen koulutuksen toimintaympäristö

Taustaa

Tilastokeskuksen vuosia 2018–2070 koskevan väestöennusteen mukaan Suomessa on vuonna 2030 alle 15-vuotiata nuoria 760 000, mikäli syntyvyys pysyy nykyisellä tasolla. 2050-luvulla nuorten määrä putoaa alle 700 000:een. Suomessa on ollut alle 15-vuotiaita nuoria viimeksi näin vähän 1870-luvun lopulla, jolloin maamme väkiluku oli alle kaksi miljoonaa henkilöä.

Työikäisen väestön määrä on vähentynyt Suomessa viimeisen kahdeksan vuoden aika yli 100 000 henkilöllä. Työikäisen (16-64-vuotiaiden) osuuden väestöstä ennustetaan pienevän 62 prosentista 60 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä ja 58 prosenttiin vuoteen 2050 mennessä. Väestöllinen huoltosuhde oli 100 työkäistä kohti vuoden 2017 lopussa 60. Vuonna 2030 huoltosuhteen⁷ ennustetaan olevan 66 ja 71 vuonna 2050.

Suomen julkisen talouden tila on ollut heikko jo lähes vuosikymmenen. Väestön ikääntyminen ja teollisuuden rakennemuutos ovat heikentäneet julkista taloutta. Pitkällä aikavälillä julkisen talouden tulojen ja menojen välinen epätasapaino, kestävyysvajae on runsaat 3 % suhteessa BKT:hen. Nopeampi talouskasvu ei ratkaise kestävyysvajetta vaan tarvitaan toimia työllisyyden nostamiseksi ja julkisen palvelutuotannon tehostamiseksi. Suomen työllisyysaste on matala ja työttömyysaste korkea verrattuna muihin Pohjoismaihin. Ongelmana on sekä työn kysynnän että tarjonnan riittämättömyys.

Suomalaisista 36 prosenttia asuu tiheästi asutuilla alueilla, mikä on lähellä Euroopan keskiarvoa. Vaikka monessa Suomen kaupungissa syntyvyys on alhaisempi kuin maaseudulla, kaupungeissa asuu ja niihin muuttaa niin paljon nuoria aikuisia, että kaupungeissa on enemmän uusia ihmisiä kuin niissä kuolee. Väestön kasvava keskittyminen kaupunkeihin ei kuitenkaan ole aikamme ilmiö – se havaittiin jo 1900-luvulla.

Suomi erottuu kansainvälisessä vertailussa edukseen kansakuntana, jonka menestys perustuu luovuuteen, osaamiseen ja innovatiivisuuteen. Osaava työvoima on Suomen tärkein kilpailutekijä ja Suomella on erinomaiset mahdollisuudet tulla maailman osaavimmaksi kansaksi. Euroopan unionia uudistettaessa sen ytimessä ovat digitalisaatio, koulutus, tutkimus- ja innovaatiotoiminta sekä liikkuvuuden edistäminen. Euroopan Unionin ja Suomen yhteisenä tavoitteena on osaamiseen perustuva kasvu ja hyvinvointi, mikä avaa Suomelle erinomaiset mahdollisuudet vaikuttaa ja hyötyä yhteistyöstä.

⁷ Alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden ja tätä vanhempien henkilöiden suhde 100 työkäistä kohti.

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda2030:n toimeenpano rakentuu Suomessa kahden painopistealueen ympärille: hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi sekä yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi. Jälkimmäisen tavoitteen saavuttaminen edellyttää muun muassa nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden, eri väestöosien syrjäytymisen ja työmarkkinoiden polarisaation ehkäisyä, sukupuolten välisen tasa-arvon edistämistä, elinikäisen oppimisen tukemista sekä koulutuksellista tasa-arvoa ja väestön koulutus- ja osaamistason nostamista.

Suomalaiseen arvoperustaan kuuluu, että jokainen on arvokas ja tasa-arvoinen yhteiskunnan jäsen, ja että jokaisella on yhdenvertaiset mahdollisuudet hyvinvointiin ja hyvään elämään, terveyteen, työ- ja toimintakykyyn, koulutukseen ja työllistymiseen. Kaikille kuuluu kokemus osallisuudesta ja merkityksellisyydestä osana yhteiskuntaa. Erityisen tärkeä on huolehtia lasten ja nuorten hyvinvoinnista sekä siitä, ettei kukaan syrjäydy. Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistumista tulee myös tukea.

Työelämän muutos

Digitalisaatio, robotiikka, teollinen internet ja muu teknologian kehitys antavat mahdollisuuden tuotannon ja työn uudistamiseen. Digitalisaatio kompensoi Suomen syrjäistä sijaintia, harvaa asutusta ja kotimarkkinoiden pienuutta ja lisää työn tuottavuutta. Uusi teknologia on tähän mennessä lisännyt aina työpaikkoja. Digitalisaatio haastaa yhteiskunnan uudistumiskyvyn, mikä edellyttää koulutuksen ja osaamisen päivittämistä. Koulutuksen tason tulee olla globaalisti kilpailukykyistä. Koulutusjärjestelmän tulisi uudistua olosuhteisiin, joissa käytännöllinen osaaminen ja sen kehittäminen on ihmisille entistä tärkeämpää. Lisäksi tarvitaan monipuolista teknologista koulutusta.

Uudessa teknologiaympäristössä työtä ei ole tarpeen sitoa samalla tavalla aikaan eikä paikkaan ja työstä tulee enemmän henkilökohtaista ja yksilöllistä. Henkilöstön tulee oppia toimimaan enemmän asiakkaiden kanssa. Ammattien ja työn uudistuessa hyvän johtamisen merkitys korostuu entisestään.

Työelämän muutos vaikuttaa myös ammattien osaamisvaatimusten muuttumiseen ja siten ammatilliseen koulutukseen. Tulevaisuuden työntekijöiltä odotetaan aiempaa enemmän geneerisiä taitoja kuten luovuutta, viestintä-, vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja, ongelmanratkaisukykyä, itseohjautuvuutta, aloitteellisuutta, digiosaamista, kielitaitoa jne., joista osa tulisi hankkia jo perusasteella. Edellisen lisäksi työntekijöillä tulisi taitoja kestävän kehityksen edistämiseksi kuten kulttuurien tuntemusta, valmiuksia aktiiviseen kansalaisena toimimiseen, ympäristön ja energian säästämiseen sekä turvallisuuteen ja taloudellisuuden liittyvää osaamista sekä toiminta- ja työkykyä.

Toimintaympäristön muuttuessa myös työurat ja ammatit muuttuvat ja työntekijän vastuu omasta työllistymisestään korostuu. Lisäksi työelämässä jo olevat henkilöt tarvitsevat osaamisensa päivytystä, mikä luo paineita aikuiskoulutukseen ja sen kehittämiseen. Kehityksen ollessa nopeaa osaamistarpeiden ennakointi muuttuu entistä vaikeammaksi tulevaisuudessa.

Toimintaympäristössä on nähtävissä myös alueiden erilaistuminen. Kaupungistumisen lisääntyessä ja muun muassa oppilaitosten keskittyessä ja siirtyessä kasvukeskuksiin alueelliset erot koulutuksen ja työvoiman saatavuudessa kasvavat. Työvoiman saatavuuteen vaikuttaa myös ikäluokkien pieneneminen, maahanmuutto ja työvoiman poistuma sekä se, että korkeakouluvision mukaisesti entistä suurempi osa nuorista tulee hakeutumaan korkeakouluopintoihin. Monella alalla on jo nyt pulaa työvoimasta.

Ammatillisen koulutuksen rooli osana koulutusjärjestelmä

Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on tukea opiskelijoiden kehitystä yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä sekä antaa jatko-opintokelpoisuuden, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ammatillisella koulutuksella on tärkeä rooli myös syrjäytymisen ehkäisyssä muun muassa toteuttamalla koulutus- ja nuorisotakuuta sekä siinä, miten Suomi saavuttaa tavoitteensa maailman osaavimpana kansana.

Ammatillisen koulutukseen on kohdistunut viime vuosina merkittäviä uudistuksia, joista keskeisimmät liittyvät ammatillisen koulutuksen reformiin ja uuden ammatillisen koulutuksen lain voimaantuloon 1.1.2018. Edellisen lisäksi ammatilliseen koulutukseen on kohdistunut viime vuosina valtiovallan taholta merkittäviä säästöjä, jotka ovat vaikuttaneet uudistusten toimeenpanoon.

Reformin myötä ammatillinen koulutus on uudistettu osaamisperusteiseksi ja asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi, jossa opintojen joustavuus ja yksilöllisyys lisääntyvät, osaamista hankitaan enenevässä määrin työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä ja koulutuksen järjestäjien toimivalta koulutuksen järjestämisessä ja suuntaamisessa lisääntyvät. Lisäksi päällekkäisyydet nuorten ja aikuisten koulutuksessa poistuvat, koulutustarjonta, rahoitus ja ohjausjärjestelmä kootaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi ja toimintaa tehostetaan. Koulutuksen järjestäjille ja muille ammatillisen koulutuksen toimijoille on avautunut myös uusia mahdollisuuksia kansainvälistymiseen koulutusviennin avulla.

Uuden ammatillisen koulutuksen lain mukaan koulutuksen järjestäjien vastuu oman toimintansa laadunhallinnasta lisääntyy ja järjestäjien on jatkossa arvioitava koulutuksen ja muun toiminnan ohella myös järjestämiensä tutkintojen laatua ja vaikuttavuutta ja parannettava niitä sekä osallistuttava säännöllisesti ulkopuoliseen laadunhallintajärjestelmiensä

arviointiin. Laadun merkitys korostuu myös järjestämislupien myöntämisprosessissa. Ammatillisen koulutuksen laadunhallintaan vaikuttavat myös EU tasolla tehty kehittämis-työ ja sen tuloksena luotu yhteinen viitekehys ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuk-selle ja laadunhallinnan kehittämiseksi.

Ammatillisen koulutuksen tulevaisuuteen vaikuttaa merkittävästi ikäluokkien pienenemi-nen, joka lisää kilpailua opiskelijoista lukion ja korkeakoulujen kanssa. Teknologian kehit-tyessä ja sosiaalisen median roolin kasvaessa oppilaitokset joutuvat myös kilpailemaan entistä enemmän nuorten huomiosta. Tiivistämällä oppilaitosten välistä yhteistyötä tähän voidaan kuitenkin vaikuttaa.

Ammatillisen koulutuksen kehittämiseen vaikuttaa osaltaan myös se, miten perusopetusta ja opetussuunnitelmia uudistetaan ja minkälaisia uusia valmiuksia nuoret saavat ennen ammatillisiin opintoihin siirtymistä.

Työelämän nopean muutoksen myötä ammatillinen koulutuksen tehtävänä on vastata entistä nopeammin työelämän ja siellä olevan väestön tarpeisiin. Osaamista, uusia ammat-teja ja jatkokoulutusta on pystyttävä hankkimaan entistä nopeammin ja erilaisille kohde-ryhmille, sillä ammatillisen osaamisensa kehittämistä, jatkuvaa päivittämistä ja täyden-tämistä tarvitsevat jatkossa myös korkeakoulutetut ja ikääntyvät henkilöt, kun työurat pitenevät.

Koulutuksen järjestäminen

Ammatillisen koulutuksen järjestämisestä vastaa laaja ja heterogeeninen järjestäjäjoukko, jonka autonomia ja vastuu ovat lisääntyneet ammatillisen koulutuksen reformin myötä. Koulutuksen järjestämisen ja toteuttamisen tavat ovat uudistuneet mikä vaatii uudenlaista johtamista. Muutoksen, prosessien, henkilöstön, kumppanuuksien ja verkostojen johtami-nen sekä tiedolla johtaminen korostuvat, kun johtamisen, toiminnan ohjauksen ja päätök-senteon tueksi tarvitaan entistä enemmän tietoa, jota saadaan tietojärjestelmistä ja muista kanavista. Hyvä johtaminen luo osaltaan ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta.

Koulutuksen järjestäjien toimintaan vaikuttaa osaltaan myös uudistunut rahoitusjärjes-telmä, jonka myötä koulutuksen järjestäjien on jatkossa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota toiminnan tuloksellisuuteen. Ammatillisen koulutuksen säästöt ja resurssien väheneminen ovat luoneet koulutuksen järjestäjille paineita löytää keinoja toiminnan tehostamiseen, mikä on johtanut koulutuksen järjestäjien keskinäisen yhteistyön tiivis-tymiseen säästöjen aikaansaamiseksi. Tämä koskee myös ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä.

Reformin myötä asiakaslähtöisyys lisääntyy ja opiskelijoiden mahdollisuudet hakeutua joustavasti opintoihin, tehdä yksilöllisiä valintoja, hankkia osaamista erilaisissa oppimisympäristöissä ja edetä opinnoissaan omaan tahtiin paranevat, mikä tukee erilaisten opiskelijoiden kuten huippuosajat ja syrjäytymisvaarassa olevat, ammatillista kehittymistä ja uralla etenemistä. Opintojen sujuvuuteen vaikuttaa myös se, miten raja-aidat peruskoulujen, lukioiden, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen välillä saadaan madaltumaan. Yksilöllisyyden ja valinnaisuuden lisääntyessä opiskelijat tarvitsevat kuitenkin tukea ja ohjausta, jotta itselle sopiva koulutusmuoto, tutkinto, tutkinnon osa tai polku löytyy eikä kukaan syrjäydy. Ohjauksen rooli korostuu myös jatko-opintoihin siirtymisessä.

Opiskelijoiden yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamiselle luo haasteita myös opiskelijaryhmien heterogeenisuus sekä se, että peruskouluista hakeutuu ammatilliseen koulutukseen enenevässä määrin opiskelijoita, joilla ei ole riittäviä valmiuksia ammatillisten opintojen suorittamiseen. Ryhmäytyminen on jatkossakin tärkeää, jotta opiskelijat saavat toisiltaan tukea ja heidän valmiutensa työyhteisön jäseninä kehittyvät. Opinnoissa menestymiseen ja opiskelijoiden hyvinvointiin vaikuttaa lisäksi se, miten opiskelijahuollon palveluja ovat saatavilla ja, miten opetusjärjestelyt toimivat. Opiskelijahuollon palvelujen saatavuuteen vaikuttaa jatkossa se, miten nämä palvelut kyetään turvaamaan tulevassa sosiaali- ja terveysalaa koskevassa uudistuksessa.

Osaamisperusteisuus muuttaa opettajien ja työpaikkaohjaajien osaamisvaatimuksia ja työtä. Yhteistyö opettajien ja työelämän välillä lisääntyy, opettajien on hallittava entistä laajempia kokonaisuuksia ja heillä tulee olla valmiuksia erilaisten opiskelijoiden kohtaamiseen (nuoret, aikuiset, erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat, huippuosajat). Opettajien asiakaspalvelutaidot korostuvat. Lisäksi tarvitaan työelämän tuntemusta ja verkosto-osamista. Opettajan rooli muuttuu opettajasta oppimisen ohjaajaksi ja osaamisen kehittämisestä tulee koko työuran kestävä prosessi. Opiskelijoista jatkossa huolehtii entistä laajempi opetus- ja muun henkilöstön joukko, jolla on yhdessä laajaa ja syvällistä asiantuntemusta. Opettajuuden muutos vaikuttaa pedagogiikkaan ja opettajien työehtojen muuttumiseen.

Työelämän vastuun lisääntyessä opiskelijoiden ohjaamisesta työpaikkojen ja työpaikkaohjaajien tarpeet saada tukea ja osaamista lisääntyvät. Laadunhallinnan kannalta on keskeistä, miten työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä annettavan koulutuksen ja ohjauksen laatu varmistetaan ja, miten koulutuksen järjestäjien ja työelämän välistä yhteistyötä kokonaisuutena hallitaan.

Oppimisympäristöjen monipuolistuessa ja uuden teknologian kuten digitalisaation lisääntyessä opetuksessa ja ohjauksessa myös koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten rooli ja asema muuttuu ja pedagogiikka vaatii uudistamista.

Digitalisaation myötä oppilaitosten toimintaympäristö muuttuu entistä verkottuneempaan ja monimutkaisempaan suuntaan ja oppilaitoksen menestyminen tulee jatkossa riippuvaiseksi muiden oppilaitosten ja niiden muodostaman koko ekosysteemin menestyksestä. Ekosysteemissä toimivan oppilaitoksen on otettava strategiassaan huomioon, miten se voi auttaa muiden oppilaitosten toimintaa ja jakaa arvoa ekosysteemissään. Oppilaitosten välinen vuorovaikutus korostuu ekosysteemien syntymisessä. Tämä koskee myös uusien koulutuspalvelujen kehittämistä.

Liite 2. Visio ammatillisesta koulutuksesta vuoteen 2030

Taustaa

Suomi on tiiviisti kiinni globaalin toimintaympäristön muutoksissa. Tulevaisuuden rakentaminen samanaikaisesti taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille vaatii kokonaisuuksien hahmottamista ja ymmärtämistä. Ilmastomuutos, väestönmuutos, kaupungistuminen ja kiihtyvä teknologinen murros muovaavat yhteiskuntaa ja kansantaloutta.

Globalisaatio, tieteen ja teknologian kehitys ja työn murros edellyttävät uudenlaista osaamista sekä osaamisen jatkuvaa päivittämistä ja uudistamista. Globaalin kilpailun ja teknologisen kehityksen seurauksena työn sisällöt ja osaamisvaatimukset ovat jatkuvassa muutoksessa. Tulevaisuudessa Suomessa tehdään teollisen työn sijasta enenevässä määrin palvelu- ja tietotyötä, ja uudet työpaikat syntyvät yhä useammin pieniin yrityksiin. Myös yhä useammasta palkansaajasta tulee yrittäjä.

Toimintaympäristön ja osaamisvaatimusten muutokset asettavat uudenlaisia vaatimuksia ja odotuksia koko koulutusjärjestelmälle sekä ammatilliselle koulutukselle sen osana. Koulutusjärjestelmän tulee mahdollistaa jatkuva oppiminen ja opintopolkujen rakentaminen osaamistarpeiden mukaisesti joustavasti koulutustasolta ja -alalta toiselle riippumatta aikaisemmista valinnoista. Digitalisaatio monine ilmenemismuotoineen ja vaikutuksineen asettaa aivan uudenlaisia vaatimuksia ja tarpeita koulutusjärjestelmälle. Yhtäältä osaamisvaatimukset muuttuvat, toisaalta digitalisaatio mahdollistaa osaamisen kehittämisen yhä enemmän ajasta ja paikasta riippumatta.

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa todetaan ammatillisen koulutuksen laadun osalta, että ”Kasvatetaan ammatillisen koulutuksen rahoitustasoa turvaamaan koulutuksen laatu. Puututaan toisen asteen koulutuksessa havaittuihin laatuongelmiin välittömästi, jotta koulutuksen laatua, opettajien työskentelyedellytyksiä ja nuorten hyvinvointia voidaan tietopohjaisesti vahvistaa kaikissa lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa”.

Ammatillinen koulutus uudistaa työelämää ja kulkee edellä

Ammatillinen koulutus tukee palveluillaan talouden uudistumista, uusien työpaikkojen ja yritysten syntymistä sekä yhteiskunnan kehitystä ja eheyttä. Se muodostaa yksilön ja työelämän tarpeiden kannalta selkeän kokonaisuuden, jolla vastataan toimintaympäristön muutokseen työuran ja elämänkaaren eri vaiheissa. Ammatillinen koulutus tukee yksilöiden osaamisen uudistamista työuran eri vaiheissa tarjoamalla oppijoiden tarpeisiin,

edellytyksiin ja elämäntilanteisiin sopivia tapoja osaamisen kehittämiseen. Ammatillisen koulutuksen pedagogisia toimintamalleja kehitetään jatkuvasti ja koulutuksessa hyödynnetään aktiivisesti teknologisen kehityksen tarjoamia mahdollisuuksia pedagogisesti mielekkäällä tavalla.

Ammatillinen koulutus tukee aktiivisesti ja innovatiivisesti työelämän uudistamista ja kehittämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä. Ammatillisen koulutuksen palveluiden avulla tuetaan aktiivisesti yrityksiä ja työpaikkoja uudistamaan toimintaa ja palveluita sekä ottamaan käyttöön uusia teknologioita, ja toimintatapoja. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat haluttuja ja arvostettuja työelämän kehittämiskumppaneita. Yrittäjyyden monet ulottuvuudet huomioidaan ammatillisessa koulutuksessa.

Ammatillinen koulutus on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettua, läpinäkyvää, korkealaatuista ja vetovoimaista niin prosessien kuin tulosten näkökulmasta. Se vastaa työelämän ja yksilöiden muuttuviin osaamistarpeisiin osuvasti, vaikuttavasti ja joustavasti. Ammatillisessa koulutuksessa kehitetään ja hyödynnetään aktiivisesti ja ennakkoluulottomasti uusia pedagogisia toimintamalleja sekä oppimisympäristöjä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Työelämä ja muut keskeiset sidosryhmät ovat aktiivisesti mukana ammatillisen koulutuksen kehittämisestä. Koulutuspalvelut tuotetaan kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti ja niiden toteuttamisessa hyödynnetään tehokkaasti uutta teknologiaa pedagogisesti mielekkäällä tavalla.

Ammatillinen koulutus vahvistaa osaamista ja hyvinvointia elämänsä kaikkina vaiheissa

Osaaminen ja oppimistulokset ovat ammatillisen koulutuksen peruslähtökohdat. Yksilölliset opintopolut rakentuvat yksilön kulloisenkin osaamistarpeen, opiskelun ja oppimisen edellytysten sekä elämäntilanteen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Ammatillinen koulutus tarjoaa aikaisempaa laajempia mahdollisuuksia työuran tai elämänsä aikaiseen osaamisen kehittämiseen. Se tarjoaa väylän työmarkkinoille siirtymiselle sekä tukee siellä pysymistä.

Jatkuva haku toimii tehokkaasti ja yksilöt voivat vapaasti hakeutua haluamaansa koulutukseen osaamistarpeen niin vaatiessa. Koulutuksessa/osaamisen hankkimisessa ja osoittamisessa otetaan huomioon yksilöiden erilaiset tarpeet, tavoitteet, lähtökohdat ja edellytykset osaamisen kehittämiseksi, jotta tavoitteeksi asetetut oppimistulokset saavutetaan. Oppimista ja opiskelua toteutetaan siellä, missä se on yksilölle ja työelämälle parhaiten soveltuva. Yksilölliset opintopolut toteutetaan niin, että yksilön oppimistulokset saavutetaan. Osaamisen hankkimisessa hyödynnetään opiskelijan oppimista parhaiten tukevia pedagogisia menetelmiä ja toimintamalleja sekä oppimisympäristöjä, jotka soveltuvat parhaiten hänen oppimiseensa ja elämäntilanteeseensa (esimerkiksi työssä olevat, työstä työhön

siirtyvät, työmarkkinoille tulevat). Digitalisaation antamia mahdollisuuksia hyödynnetään laajasti ja innovatiivisesti tavoitteellisen oppimisen ja opiskelun tukena sekä koulutuksen saavutettavuuden parantamisessa alueellisesti, asiakasryhmittäin ja alakohtaisesti. Oppijoiden opintopolkujen toimivuutta ja oppimistulosten saavuttamista seurataan ja analysoidaan säännöllisesti mm. hyödyntäen oppimisanalytiikkaa.

Ammatillinen koulutus, tutkintorakenne ja tutkinnot edistävät jatkuvaa oppimista antamalla yksilöille työelämän tarpeisiin vastaavaa ammattiosaamista sekä geneerisiä taitoja, joita tarvitaan sekä työelämään siirtymiseksi että siellä pysymiseksi työelämän muuttuessa. Ammatilliset tutkinnot antavat yleisen jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Tutkinnot on rakennettu siten, että ne mahdollistavat erilaisiin osaamistarpeisiin vastaamisen. Tutkintorakenne ja tutkinnot mahdollistavat uudenlaisten osaamiskokonaisuuksien joustavan muodostamisen muuttuvien osaamistarpeiden pohjalta.

Ammatillinen koulutus palvelee nuoria ja aikuisia sekä tarjoaa palveluja työpaikkojen erilaistuviin tarpeisiin. Ammatillinen koulutus mahdollistaa osaamisen hankkimisen osaamistarpeiden, oppimisvalmiuksien, elämäntilanteen ja urasuunnitelmien suhteen erilaisille asiakkaille kullekin parhaiten soveltuvalla tavalla ja ympäristöissä. Ammatillinen koulutus tukee erityisesti niitä asiakasryhmiä, joilla on suurin tarve osaamisen vahvistamiseen ja uudistamiseen ja jotka ovat heikoimmassa asemassa työmarkkinoilla. Ammatillinen koulutus tukee maahanmuuttajataustaisten henkilöiden nopeaa kotoutumista, yhteiskuntaan sopeutumista ja työelämään kiinnittymistä.

Ammatillisella koulutuksella on tärkeä rooli myös osallisuuden, syrjäytymisen ehkäisyn ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Ammatillisen koulutus tarjoaa mielekkään ja motivoivan, osaamisen kehittämistä tavoitteellisesti tukevan opintopolun kaikille sitä tarvitseville. Vaikka opintopolut ovat yksilöllisiä, opiskelijat ovat osa jotain oppimisyhteisöä. Opiskelijan hyvinvoinnilla on suuri merkitys oppimistulosten saavuttamisessa ja siitä huolehtiminen on oleellinen osa yksilöllisten opintopolkujen toteuttamista. Kynnys koulutukseen hakeutumiseen on matala. Ammatillinen koulutus tukee opiskelijan kasvua ammattilaisiksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi, sekä jatkuvaa kehittymistä ammattilaisena. Ammatillisen koulutuksen tarkoituksena on tukea nuoren opiskelijan kasvua yhteiskunnan jäseneksi: osalliseksi, itseään kehittäväksi ja aktiiviseksi toimijaksi omissa elinympäristössään. Ammatillisella koulutuksella on tärkeä tehtävä nuoren osallisuuden tukemisessa ja työelämään valmistamisessa.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät osaamisen asiantuntijaorganisaatioina

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat osaamisen asiantuntijaorganisaatioita, jotka palveluillaan antavat asiakkailleen – yksilöille ja työelämälle – sellaista osaamista, jota ne tarvitsevat. Osaamisen hankkiminen ja osoittaminen suunnitellaan ja toteutetaan oppijan ja työelämän kannalta sopivimmalla tavalla.

Koulutuksen järjestäjien toiminta perustuu tiedolla johtamiseen, vahvoihin kumppanuuksiin sekä kykyyn analysoida ja ennakoida työelämän ja yksilöiden osaamistarpeita eri aikajäniteillä. Koulutuksen järjestäjät toimivat asiakas- ja kysyntälähtöisesti, tavoitteellisesti ja kustannustehokkaasti. Ne tukevat asiantuntemuksellaan ja palveluillaan työelämän kehittämistä ja uudistamista, elinikäistä oppimista sekä edistävät työyhteisön ja opiskelijoiden hyvinvointia. Koulutuksen laatu ja vaikuttavuus ovat korkealla tasolla. Koulutuksen järjestäjät kehittävät jatkuvasti toimintaansa arviointi-, palaute-, ennakointi- ja tutkimustiedon pohjalta vastaten muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa. Niillä on tiiviit ja toimivat työelämäsuhteet. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät näkevät ammatillisen koulutuksen mahdollisuudet laajasti ja toimivat entistä paremmassa yhteistyössä keskenään. Myös kansainvälien toiminta ja koulutusvienti kuuluvat koulutuksen järjestäjien strategiaan. Koulutuksen järjestäjän ja sen toimintayksiköiden osallistumista, yhteisöllisyyttä ja vaikuttamista tukeva ilmapiiri vahvistaa valmiuksia yhteiskunnallisen vastuun kantamiseen ja edistää kestäväää kehitystä.

Laadulla ja laadunhallinnalla on keskeinen rooli ammatillisen koulutuksen eri kouluasteet ja -muodot sisältävässä osaamisjärjestelmässä sekä eri toimijoista (esim. yksityiset ja julkiset koulutuspalvelujen tuottajat, työelämän toimijat, kansalliset ja globaalit toimijat) koostuvissa palveluverkostoissa. Toimijoilla tulee olla yhteinen ymmärrys siitä, miten ammatillisen koulutuksen laatua parhaiten edistetään.

Ammatillisen koulutuksen opetushenkilöstön pedagoginen sekä ammatti- ja työelämäosaaminen on vahvaa ja sitä uudistetaan jatkuvasti ja suunnitelmallisesti. Opettajat ovat sekä ammattialansa että pedagogiikan asiantuntijoita ja toimivat tiiviissä yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Opettajat rakentavat opintopolkua, joissa osaamista hankitaan opiskelijan kannalta mielekkäissä, oppimistavoitteiden saavuttamista tukevissa oppimisympäristöissä ja pedagogisilla ratkaisuilla, joilla varmistetaan oppimistavoitteiden saavuttaminen. Opetushenkilöstö kehittää suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti omaa työtään ja koulutusorganisaatioiden toimintaa sekä tukee asiantuntemuksellaan yritysten ja työpaikkojen toiminnan kehittämistä.

Ammatillinen koulutus osana koulutuksen ja oppimisen ekosysteemiä (Ammatillisen koulutuksen kansallinen ohjaus laadunhallinnassa)

Ammatillinen koulutus on tärkeä osa koulutusjärjestelmää, jossa raja-aidat eri sektoreiden välillä ovat alueilla matalat. Se muodostaa yhdessä koulutusjärjestelmän muiden sektoreiden kanssa saumattoman kokonaisuuden, jonka puitteissa mahdollistetaan ja tuetaan jatkuvaa oppimista.

Ammatillinen koulutus kytkeytyy osaksi erilaisia osaamisen kehittämisen ekosysteemejä. Ammatillinen koulutuksen tulokset ja vaikuttavuus perustuvat vahvoihin ja tiiviisiin

kumppanuussuhteisiin keskeisten yhteistyökumppaneiden ja sidosryhmien kanssa. Ammatillinen koulutus on siten tärkeä osa erilaisia osaamisen kehittämisen ekosysteemejä, joissa toimivat niin julkisen palvelun tuottajat kuin yksityiset palveluntuottajat.

Ammatillisen koulutuksen ohjaus ja säätely perustuu läpinäkyvyyteen, yhteistyöhön ja luottamukseen. Koulutuksen järjestäjien ohjauksessa korostuu toiminnan tuloksellisuus, vaikuttavuus ja laatu. Ohjausjärjestelmän keskeiset elementit ovat järjestämislupamenetelyyn perustuva säätelyjärjestelmä ja siihen kiinteästi liittyvä rahoitusjärjestelmä. Koulutuksen järjestäjien ohjauksessa ja säätelystä hyödynnetään laajasti toimintaympäristöstä ja koulutuksen järjestäjien toiminnasta saatavia tietoja. Säätelyjärjestelmän puitteissa koulutuksen järjestäjillä on laaja toimivalta vastata ja päättää toimintansa organisoimisesta, resurssien käytöstä sekä koulutuksen suuntaamisesta asiakkaiden ja alueiden tarpeiden mukaisesti. Ohjaus- ja rahoitusjärjestelmä muodostaa kokonaisuuden, joka antaa selkeät ja johdonmukaiset puitteet koulutuksen järjestäjien asiakaslähtöiselle, tulokselliselle ja korkealaatuiselle toiminnalle sekä koulutuksen pitkäjänteiselle kehittämiselle. Ohjausjärjestelmä kannustaa koulutuksen laadun jatkuvaan parantamiseen ja toiminnan tehokkuuteen. Ammatillisen koulutuksen kansallisen ohjauksen tehtävänä on asettaa ammatillista koulutusta ja sen laatua koskevia tavoitteita ja varmistaa niiden saavuttamisen.

Liite 3. Visio ammatillisen koulutuksen laadunhallinnasta vuoteen 2030

Laadunhallinnalla varmistetaan ja edistetään ammatillisen koulutuksen visiossa asetettujen tavoitteiden saavuttamista yhteistyössä eri tasoilla ja toimintaympäristöissä toimivien kesken.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on edistyksellistä, tuloksellista ja vaikuttavaa ja vakiintunut osa ammatillisen koulutuksen järjestäjien, palveluverkostojen ja eri toimijoiden toimintaa. Laadunhallinnan menettelytavat varmistavat opiskelijoiden, henkilöstön ja työelämän aktiivisen osallistumisen ja osallisuuden toimintaan ja sen kehittämiseen ja näiden tarpeita vastaavat korkealaatuiset ja vaikuttavat palvelut. Ne luovat myös joustavat puitteet ammatillisen koulutuksen palvelujen jatkuvalla parantamiselle kohti erinomaisuutta ja sille, että ammatillisen koulutuksen laadunhallinta on kansainvälisesti tunnettua ja arvostettua.

Laadunhallinta on keskeinen johtamisen, ohjauksen ja kehittämisen väline verkostomaisessa koulutuspalvelujen ekosysteemissä, ja sillä on keskeinen rooli kaikki koulutusasteet ja -muodot kattavassa osaamisjärjestelmässä. Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnalta edellytetään riittävää joustavuutta, ennakoiavuutta ja reagointi- ja uudistumiskykyä nopeasti muuttuvissa, moninaisissa toimintaympäristöissä.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta kattaa kansallisen tason toimijoiden, koulutuksen järjestäjien, kumppanuuksien, palveluverkostojen ja yksittäisten henkilöiden toiminnan koulutuksen ja muiden palvelujen laadun varmistamiseksi ja edelleen kehittämiseksi. Kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimivat laadunhallintajärjestelmät, joiden avulla ne varmistavat korkealaatuiset palvelut ja niiden jatkuvan parantamisen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toimintaympäristön muuttuessa. Kumppanuusyhteistyössä kukin kumppani toteuttaa omalta osaltaan laadunhallintaa, mutta ammatillisen koulutuksen järjestäjä vastaa viime kädessä koko palveluketjun laadunhallinnasta.

Ammatillisen koulutuksen palveluja tuotetaan kumppanuusyhteistyössä, mikä edellyttää, että kumppaneilla on yhteinen ymmärrys laadunhallinnasta, sen tavoitteista sekä siitä, miten laadunhallinnalla parhaiten edistetään ammatillisen koulutuksen laatua. Koulutuksen järjestäjiltä edellytetään aktiivista roolia yhteisen ymmärryksen ja linjausten aikaansaamisessa. Ammatillisen koulutuksen palveluja tuotetaan enenevässä määrin myös koulutuksen järjestäjistä ja moninaisista toimijoista koostuvissa palveluverkostoissa. Koulutuksen verkostomainen järjestäminen edellyttää sen selkiyttämistä, mitä laatu tarkoittaa eri toimijoiden ja asiakkaiden näkökulmasta ja kenellä on viime kädessä vastuu laadunhallinnasta.

Laadun varmistaminen ja kehittäminen kohti erinomaisuutta ja tasalaatuisuutta on myös olennainen osa jokaisen ammatillisen koulutuksen parissa toimivan työtä ja laadunhallinta tukee, kannustaa ja innostaa toimijoita laadun jatkuvaan parantamiseen. Yhtenäinen laadukulttuuri ja sen tunnistaminen luo osaltaan pohjaa laadunhallinnan tuloksellisuudelle ja vaikuttavuudelle.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeisiä periaatteita ovat:

- asiakaslähtöisyys
- innovatiivisuus, uudistumiskyky ja toisilta oppiminen.
- joustavuus, ennakoivuus ja reagointikyky
- tietoon pohjautuva päätöksenteko ja jatkuva parantaminen,
- tasalaatuisuus ja erinomaisuuteen pyrkiminen,
- luottamus, toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys

Laadunhallintaa ja sen kehittämistä ohjaavat valtioneuvoston, opetus- ja kulttuuriministeriön, muiden hallinnonalojen, työelämän ja alueiden ammatilliseen koulutukseen liittyvät linjaukset sekä Euroopan Unionin ammatillisen koulutuksen kehittämistä koskevat linjaukset. Laadunhallintaa kehitetään yhdensuuntaisesti eri koulutusasteilla, ottaen huomioon niiden erityispiirteet ja varmistamalla ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan yhdensuuntaisuus työelämässä käytettyjen laadunhallintajärjestelmien kanssa. Laadunhallinnan avulla koulutuspalveluja tuottavat palveluverkostot varmistavat yhdessä sidosryhmiensä kanssa korkealaatuisten koulutuspalvelujen ja niitä tukevien palvelujen tuottamisen yksilöllisesti eri asiakasryhmille ja asiakkaille erilaisissa oppimisympäristöissä ja -tilanteissa. Laadunhallinnan perustana on relevantti, kattava ja ajantasainen tietoperusta, jota uudistetaan hallitusti toimintaympäristön muutosten suuntaisesti. Digitalisaation tarjoamat mahdollisuudet tiedon tehokkaaseen ja ajantasaiseen keräämiseen ja analysointiin hyödynnetään mahdollisimman täysimääräisesti.

Ammatillisen koulutuksen koulutuspoliittiset ohjausvälineet varmistavat osaltaan koulutuksen laatua ja tukevat sen jatkuvaa parantamista. Ohjausvälineitä käytetään ennalta määritellyin ja läpinäkyvin periaattein. Ammatillisen koulutuksen eri toimijat ja palveluverkostot asettavat yhdessä sidosryhmiensä kanssa koulutuksen laatua koskevat tavoitteet kansallisten linjausten pohjalta sekä määrittävät laadunhallinnan periaatteet ja kokonaisuuden. Laadunhallintaa kehitetään ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä keskeisten toimijoiden ja sidosryhmien kanssa, painottaen osaamista ja koulutuksen muita tuloksia. Nämä tunnistavat myös kussakin tilanteessa sopivat laadunhallinnan toimintamallit ja menettelytavat, varmistavat niiden mukaisen toiminnan sekä arvioinnin, ja näin lisäävät toiminnan tehokkuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta.

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinta sisältää sekä toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten ennakkoinnin, arvioinnin että palveluiden vaikuttavuuden arvioinnin ja jatkuvan parantamisen. Omaa toimintaa parannetaan ennakoivasti, joustavasti ja innovatiivisesti tulosten, muun tiedon ja toimintaympäristössä yhä nopeammassa syklissä tapahtuvien muutosten pohjalta. Kokonaisarkkitehtuurin kehittymisen, tietojärjestelmien ja digitaalisten menetelmien avulla eri tasoilla toimivilla on käytössään ajantasaista, laaja-alaista ja relevanttia tietoa laadunhallinnan johtamisen, ohjauksen ja kehittämisen tueksi.

Toisilta oppimista edistetään aktiivisesti kansallisesti ja kansainvälisesti ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämiseksi globaalissa toimintaympäristössä. Laadunhallintaa kehitetään yhdessä erilaisissa toimintaympäristöissä toimivien kansainvälisten kumppanien kanssa uudenlaisten, innovatiivisten lähestymistapojen ja menettelytapojen käyttöön ottamiseksi. Laadunhallinta tukee koulutuksen kansainvälistä vertailtavuutta ja tiedonvaihtoa laadunhallintajärjestelmistä ja tuloksista. Tutkintojen yhteisen viitekehyksen, opintosuoritusten siirtojärjestelmän käyttö ja liikkuvuuden edistäminen edellyttävät avoimuutta ammatillisen koulutusjärjestelmien laadusta keskinäisen luottamuksen vahvistamiseksi.

Liite 4. Ammatillisen koulutuksen laatustrategian käsitteitä

Seuraavassa esitetään laatustrategiatyöryhmän julkaisussa käyttämiä käsitteitä. Käsitteiden määrittelyssä on hyödynnetty Suomen Standardisoimisliiton julkaisemaa ISO-standardin sanastoa. ISO-standardin mukaan määritellyt käsitteet tai niiden osat on merkitty *-merkillä.

Arviointi	on tarkasteltavan kohteen tai toiminnan tulkinnallista analyysia.
Asiakas	organisaatio tai henkilö, joka vastaanottaa tuotteen.* Ammatillisessa koulutuksessa asiakas on aktiivinen toimija eikä vain palvelun vastaanottaja. Ammatillisen koulutuksen keskeisiä asiakkaita ovat koulutuspalvelujen käyttäjät (opiskelijat ja työnantajaorganisaatiot), yhteiskunta sekä koulutuksen tilaajat ja maksajat.
Asiakaslähtöisyys	tarkoittaa asiakkaiden nykyisten ja tulevien tarpeiden tunnistamista ja toiminnan ja palvelujen kehittämistä niiden pohjalta. Asiakaslähtöisyyteen kuuluu, että asiakkaat osallistuvat toiminnan ja palvelujen kehittämiseen.
Ekosysteemille	ei ole vakiintunutta määritelmää. Tässä yhteydessä ekosysteemillä tarkoitetaan eri toimijoista ja niiden tuottamasta osaamisesta ja palveluista muodostuvaa kokonaisuutta. Toimijoilla on yhteinen päämäärä, jota tavoitellaan yhdessä. Ammatillisen koulutuksen toimijat toimivat ekosysteemissä vuorovaikutuksessa, joten hyötyäkseen ekosysteemistä tulee niiden tunnistaa ja ymmärtää kaikki muut systeemin osat ja toimijat. Kaikki ekosysteemit perustuvat yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen, joiden avulla luodaan lisäarvoa asiakkaille ja toimijoille.
Erinomaisuus	tarkoittaa tässä julkaisussa sitä, että koulutusorganisaatio kehittää toimintaansa ja palvelujaan jatkuvasti saavuttaakseen keskimääräistä paremman tason ja edistääkseen kilpailukykyään. Erinomaisuuteen liittyy myös se, että organisaation palvelut täyttävät tai ylittävät asiakkaiden tarpeet.
EQAVET (<i>European Quality Assurance in Vocational Training and Education</i>)	on ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalainen laadunvarmistuksen viitekehys, joka on esitetty oheisessa linkissä: https://beta.oph.fi/sites/default/files/documents/ammattillisen-koulutuksen-laadunvarmistuksen-eurooppalaisen-viitekehys-eqavet-viitekehys.pdf . (tarkistetaan heinäkuussa) Euroopan parlamentin ja neuvoston suosituksen (2009/C155/01) mukaan jokaisessa jäsenmaassa tulisi olla ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen kansallinen yhteyspiste (koordinaatiopiste), joka Suomessa toimii Opetushallituksessa. Laadunvarmistuksen eurooppalainen viitekehys sisältää EQAVET-laatuympeyrän eri vaiheet (suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja tarkistaminen/parantaminen).
EQAVET+ (<i>Complementing EQAVET</i>)	Eurooppalainen suositus ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen viitekehysteksi hyväksyttiin 16.6.2009. Ammatillisessa koulutuksessa ja sen toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten kuten työpaikalla tapahtuvan koulutuksen lisääntyminen, joustavat opintopolut ja osaamisen osoittaminen eri oppimisympäristöissä ovat vaikuttaneet siihen, että EQAVET verkosto on täydentänyt suositusta uusilla kuvaimilla, jotka on esitetty oheisessa linkissä: https://www.eqavet.eu/EU-Quality-Assurance/For-VET-System/Eqavetplus

- Innovaatio** on ideoiden muuttamista käytännön tasolla uusiksi tuotteiksi, palveluiksi, järjestelmiksi tai sosiaalisiksi kanssakäymiseksi.
- Itsearviointi** tarkoittaa organisaation ja siellä toimivien henkilöiden oman toiminnan tulkinnallista analyysia. Itsearvioinnissa tarkastellaan, saavutetaanko toiminnan tavoitteet ja tapahtuuko se mahdollisimman järkevästi. Itsearviointi auttaa organisaatiota tunnistamaan senhetkisen tilanteensa, asettamaan uusia tavoitteita ja käynnistämään kehittämistoimintaa näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Jatkuva parantaminen** on prosessien jatkuvaa vaiheittain etenevää parantamista, joka johtaa korkeampaan suoritustasoon.
- Johtamisjärjestelmä** tarkoittaa toimintamallia, jolla organisaatio toteuttaa perustehtävänsä (missio).
- Johtamisjärjestelmä** koostuu prosesseista ja niihin liittyvistä resursseista, mittareista sekä prosessien hallinnan ja parantamisen menettelyistä, joiden mukaisesti toimitaan organisaation eri tasoilla.
- Kumppanuusyhteistyö** tarkoittaa pysyvää yhteistyösuhdetta organisaation ja sen kumppaneiden kesken, joka luo ja tuottaa molemmille osapuolille lisäarvoa. Kumppanuusyhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi muiden koulutusorganisaatioiden, toimittajien tai asiakkaiden kanssa. Strategiset kumppanuudet tukevat organisaation tavoitteita erityisellä tavalla.
- Kysyntälähtöisyys** on palvelujen tuottamista yhtäältä työelämän, opiskelijoiden ja koulutuspalvelujen käyttäjien tarpeiden ja odotusten pohjalta ja toisaalta palvelun tarjoajien strategisten linjausten pohjalta.
- Laadunhallinta** tarkoittaa koordinoituja toimenpiteitä organisaation suuntaamiseksi ja ohjaamiseksi laatuun liittyvissä asioissa.* Laadunhallinta on yläkäsite, joka sisältää laadun varmistamisen, kehittämisen, johtamisen ja ohjauksen.
- Laadunhallintajärjestelmä** tarkoittaa johtamisjärjestelmää, jonka avulla suunnataan ja ohjataan organisaatiota laatuun liittyvissä asioissa.*
- Laadun arviointi** on toimintaa, jossa tehdään tulkinnallista analyysia siitä, miten arvioitava kohde vastaa asetettuja laatuvaatimuksia. Ammatillisessa koulutuksessa voidaan arvioida esimerkiksi näyttötutkinnon järjestämissuunnitelmien, tutkintosuoritusten ja opetuksen laatua, työelämäyhteistyön tuloksellisuutta, koulutuksen kysynnän ja tarjonnan vastaavuutta tai koko organisaation toimintaa.
- Laatujärjestelmä/toimintajärjestelmä** on rakenne, jonka avulla johdon määrittelemä laatupolitiikka ja -tavoitteet viedään systemaattisesti läpi koko organisaation. Järjestelmä on organisaatiokohtainen, ja se koostuu mm. niistä pelisäännöistä ja toimintatavoista, joita organisaation toiminnassa halutaan systemaattisesti noudattaa. Ne voidaan dokumentoida laatukäsikirjaan, mutta muotoa tärkeämpää on se, että järjestelmä on käytännönläheinen ja kannustaa systemaattiseen toimintaan. Nykyään käytetään usein käsitettä toimintajärjestelmä, kun halutaan korostaa sitä, että laadunhallinta on kiinteä osa toimintaa.

Laadun kehittäminen/parantaminen

on toimintaa, jonka tarkoituksena on toimintojen ja prosessien tehostaminen, jotta sekä organisaation oma että sen asiakkaiden niistä saama hyöty lisääntyisivät.

Laadunvarmistus on se osa laadunhallintaa, joka keskittyy antamaan luottamuksen siihen, että laatuvaatimukset tullaan täyttämään.*

Laatukulttuuri koostuu nähtävillä olevista arvoista, perimmäisistä käsityksistä sekä artefakteista ja symboleista (esim. kieli, toimintatavat), jotka vaikuttavat laadunhallintajärjestelmän toteutukseen ja/tai sen edelleen kehittämiseen. Laadunhallintajärjestelmä voi hyötyä oppilaitoksen kulttuurista, mutta kulttuuri voi myös rajoittaa laadunhallintajärjestelmän käyttöä.

Laatupalkinto on ulkopuolisen organisaation myöntämä palkinto sellaiselle organisaatiolle, jonka toiminnan laatu täyttää ennalta asetetut laatuvaatimukset ja jonka osoittama laatu on parempi kuin muiden laatupalkintokilpailuun osallistuneiden organisaatioiden laatu. Laatupalkinto voidaan myöntää erinomaisesta toiminnasta, ja sen pohjalta saavutetuista hyvistä tuloksista jollakin toiminnan osa-alueella.

Laatupalkinto voi olla aineellinen tai symbolinen.

Laatu merkitsee sitä, missä määrin luontaiset ominaisuudet täyttävät vaatimukset.* Koulutuksen laadulla tarkoitetaan koulutuksen kykyä vastata koulutukselle asetettuihin tavoitteisiin ja asiakkaiden tarpeisiin.

Oppimistulosten arvioinnilla

tarkoitetaan Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen toteuttamia valtakunnallisia arviointeja, joilla tuotetaan tietoa siitä, miten hyvin opiskelijat ovat saavuttavat tutkinnon perusteissa määritellyt osaamistavoitteet ja ammattitaitovaatimukset. Oppimistulosten arvioinnit kohdistuvat ammatilliseen osaamiseen ja perustuvat näyttöihin sekä niitä täydentäviin arviointiaineistoihin, kuten opiskelijan osaamisen itsearviointiin, koulutuksen järjestäjien ja työelämän itsearviointiin sekä näyttöjen laadun arviointiin. Arviointitietoa tuotetaan myös yhteisistä tutkinnon osista ja elinikäisen oppimisen avaintaidoista.

Oppimisen arvioinnilla

tarkoitetaan opiskelijalle annettavaa suullista tai kirjallista palautetta osaamisensa kehittymisestä tutkinnon suorittamisen tai koulutuksen aikana. Oppimisen arvioinnin tavoitteena on, että opiskelija tietää, mitä hän osaa ja mitä vielä pitää oppia, jotta hän saavuttaa henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjatut tavoitteet.

Osaamisen arvioinnilla

tuotetaan tietoa koulutuksen järjestäjän tasolla opiskelijan osaamisesta, varmistetaan tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttaminen sekä kehitetään edellytyksiä itsearviointiin.

Palveluverkosto on eri toimijoista (esim. yksityiset ja julkiset koulutuspalvelujen tuottajat, työelämän toimijat, kansalliset ja globaalit toimijat) koostuva verkosto, joilla on yhteinen ymmärrys siitä, miten ammatillisen koulutuksen laatua parhaiten varmistetaan ja edistetään.

Prosessi tarkoittaa sarjaa toisiinsa liittyviä tai vuorovaikutteisia toimintoja, jotka muuttavat syötteet tuotoksiksi.* Prosessit voidaan jakaa niiden merkityksen mukaan ydinprosesseihin, niitä tukeviin tukiprosesseihin ja yhteistyö- ja toimittajaprosesseihin.

Ydinprosessi tarkoittaa sarjaa toimenpiteitä ja niihin liittyvien resurssien ja menetelmien käyttöä, joiden avulla saadaan haluttu tuote ja palvelu asiakkaalle. Ydinprosessi käynnistyy asiakkaiden tarpeista ja päättyy asiakkaalle toimitettavaan palveluun tai tuotteeseen.

Tietoarkkitehtuurin

tavoitteena on kuvata organisaation tiedot eri tasoilla sekä yleiskuvan saamiseksi yksittäisistä tiedoista että tarkalla tasolla. Tietoarkkitehtuurin tarkoituksena on kuvata yrityksen tai julkisyhteisön keskeinen tietosisältö yli organisaatio- ja tietojärjestelmärajoiden. Kuvauksissa käytetään piirustuksia ja kaavioita sekä sanallisia määritelmiä. Tietoarkkitehtuuria voivat hyödyntää eri tasot organisaatiossa, joten tarvitaan sekä yleisempiä kokonaismalleja että tarkempia aluekohtaisia kuvauksia

Toimijat

ovat tahoja, jotka vaikuttavat omalla toiminnallaan ammatilliseen koulutukseen ja sen kehittämiseen tai joiden kanssa voidaan tuottaa yhdessä koulutuspalveluja (esim. yksityiset ja julkiset koulutuspalvelujen tuottajat, työelämän toimijat, kansalliset ja globaalit toimijat).

Toimintaympäristö

tarkoittaa kaikkea, mikä voi vaikuttaa organisaation toimintaan. Toimintaympäristön analysointi on lähtökohtana kehitettäessä organisaation toimintaa. Toimintaympäristöön kuuluu sekä organisaation ulkoinen että sisäinen toimintaympäristö. Ammatillisen oppilaitoksen toimintaympäristöön kuuluvat esimerkiksi koulutus- ja yhteiskuntapolitiikka, työelämä ja sen kehitys sekä koulutusorganisaation sisäiset tekijät.

Ulkoinen arviointi tarkoittaa organisaation ulkopuolisten tekemää tulkinnallista analyysia organisaation tilasta ja toiminnasta. Arviointi voi kohdistua johonkin toiminnan osaan, prosessiin tai koko organisaatioon.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la Culture

ISBN: 978-952-263-657-7 (PDF)

ISSN: 1799-0351 (PDF)